

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G.E.V.L. VAN ZUYLEN

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER
VOORNAAMSTE SOCIËTEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOOGERE BURGERSCHOOL 5-JARIGEN CURSUS EN INSTITUTE „WULLINGS” VOORBEREIDINGSKLASSEN VOORSCHOTEN

In verband met Kon. Besl. van 13 Nov. 1923 wordt de afd. H.B.S. met Sept. 1924 na een gemeenschappelijke 1ste, 2de en 3de klasse gesplitst in TWEE afd.:

a. Wis- en Natuurkundige afdeling

met het tegenwoordige Eind-Examen H. B. S. 5-jarigen cursus (art. 57b).

b. Litterair-Economische afdeling

met het Eind-Examen H. B. S. 5-jarigen cursus bedoeld onder e in Art. 1 Kon. Besl. 13 Nov. 1923

Kost- en Schoolgeld f 1800.—, f 2000.—. Tot heden slaagden 232 Candidaten voor Eindexamen H. B. S. 5-j c. In Juli 1924 slaagden 24 (van de 24) Candidaten voor Eindexamen H. B. S. 5-jarigen cursus. — Bij de instelling van het School-Examen werd het Instituut WULLINGS in 1921 aangewezen als een H. B. S. met 5-jarigen cursus overeenkomstig artikel 45-tredecies der Middelbaar-Onderwijswet.

Voorschoten, Juni 1925.

De Directeur H. WULLINGS

HOUD: Comité Pa van der Steur. — *Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf. — Een drama op Java's Eerste Punt. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillemans. — Een wantoestand. Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid Huiselijkt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: Uit de Eur. Pers. II. Uit de Int. Pers. III. Uit Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Vreemde. — Berichten der Afdelingen: (Appeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties van 15 tot 22 Juli.*

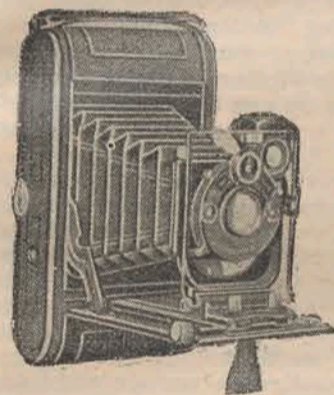
Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 12 Juli tot 19 Juli.

J. G.	0.60	Transp.	289.10	Transp.	434.10
A. L. S.	2.50	J. A. V.	0.60	L. C. J.	1.20
H. G. N.	5.00	C. J. A. M.	5.00	J. F. C.	1.00
W. R.	5.00	W. G. v. W.	1.00	C. A. d. M.	6.60
(bijv.)	4.50	J. J. S.	1.20	Th. S.	2.50
	2.40	G. A. R.	10.00	H. G. R. J.	2.50
	0.60	C. v. M.	6.00	H. v. T.	5.00
	3.00	B. v. E.	1.00	C. v. W. bar. esse	
	5.00	P. J. H. K.	1.80	R	6.00
	10.00	M. W. K.	1.20	F. K.	5.00
	5.00	D. d. M.	1.00	E. K. H. P. M.	6.00
	5.00	A. M. V.	10.00	K. N. V. O. V.	61.00
	5.00	W. N. t. C.	2.40	K. P. D.	2.50
	5.00	P. P.	6.00	Ph. A. B.	5.00
	1.00	J. J. P.	5.00	H. C. d. G.	
	100.00	W. G. v. O.	3.00	(div. bijdr.)	29.50
	2.50	Mr. C. B. N.	5.00	F. L.	1.00
	60.00	Dr. J. Th. V.	6.00	H. H.	1.00
	6.00	J. F. G. v. R.	2.50	Mr. J. H. T.	25.00
	1.00	M. C. M. d. G.	60.00	J. G. L.	5.00
	5.00	C. J. V.	2.50	M. & C. (p.o.)	10.00
	1.00	E. v. Th.	1.00	De Tw. B.	25.00
	25.00	J. W. C. v. S.	1.20	J. C. H.	6.00
	1.50	J. G. D.	0.60	J. H. Th. L.	2.50
	25.00	C. F. J.	6.00	J. v. d. E.	1.50
		E. D. B. M.	5.00		
	f 289.10	Transp.	f 434.10		
		Samen	f 644.90		
		Ingen tot 12 Juli (K.W. 16 Juli no. 29)			
			f 7961.37		
		Totaal tot 19 Juli			
			f 8606.27		

R. A. LAPPÖHN

Photographie-Artikelen

's-GRAVENHAGE

Heerengracht 3b

Telefoon 10639

Passage 43

Telefoon 16462

SCHEVENINGEN

Palacestraat 8

N. V. BOEATAN

JAARLIJKSCHE ALGEM. VERGADERING
VAN AANDEELHOUDERS

OP
MAANDAG 3 AUGUSTUS
IN HEULSTRAAT 19 — DEN HAAG — TEN 8 URE N. M.

ACCOUNTANTS-KANTOOR E. D. VAN LINGE Rzn.

Afd. BELASTINGZAKEN

onder leiding van E. W. A. SNOEK
Oud-Inspecteur der Dir. Bel.

Den Haag, Wilhelminastraat 80-82, Telefoon 70922

Adviezen, Aangiften, Reclames, Verzoeken om Ontheffing

Administratie van Vermogens

NASPEURING

op elk gebied, door bekwame RECHERCHEURS in binnen- en buitenland, speciaal tot het verkrijgen van bewijs voor echtscheiding. DISCRETIE VERZEKERD.

HOOFDBUREAU

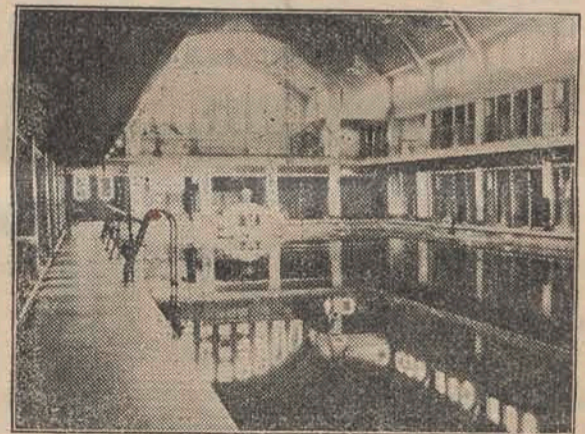
VLEERSTRAAT 2 'S-GRAVENHAGE

TELEPHOON 10764 — 32133 — 72247
DAG EN NACHT GEOPEND

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Telefoon 32739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

ZWEMBADEN - KUIPBADEN - DOUCHEBADEN

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

VAN GULIK's Wijnhandel
 2e Louise de Colignystraat 75 Telefoon 72523
 's-Gravenhage
 Uitsluitend prima Wijnen, Whisky, Cognac
 enz., van eerste klasse huizen

**N.V. J. v. VUUREN'S HANDEL-MIJ
 BRANDSTOFFENHANDEL**

DENNEWEG 67a TELEFOON
 DEN HAAG 14427

Wenscht gij te ontvangen te kwaliteit brandstoffen, tegen billijken prijs en gegarandeerde maat? Bel dan op 14427.

ONROESTBAAR STAAL

Tafel-, Dessert- en Fruitmessen worden niet meer aangestast door azijn, mosterd, fruit, enz. Messenplank onnoodig. Alleen afwassen. Voordeelige prijzen

Het Ideaal voor de Tropen

FONDERIE'S STAALWARENHANDEL
 Gevestigd Ao. 1839 Achterom 17, Den Haag Tel. 13602
 Alle Staalwaren in de grootste sortering verkrijgbaar

**FRANÇOIS BLOM'S
 MODERNE KOOKKUNST**

HET UITGEBREIDSTE
 KOOKBOEK
 GEB. IN LINNEN STEMPELBAND
 f 5.50 :: f 5.50

VERKRIJGBAAR BIJ DEN BOEKHANDEL EN BIJ DE UITGEEFSTER NOBELSTRAAT 20 DEN HAAG
N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN

A. SCHRÖDER & CO.
 GROENMARKT 25, 26, 28
 'S-GRAVENHAGE
 BEDDENMAGAZIJN

Baby-Aankleeddoommode.

Groote sortering Meubelen
 voor de Kinderkamer.

W. VAN HEUSDEN - DEN HAAG
 Pr. Mauritsplein 4 COMMISSIONNAIR IN EFFECTEN Teleph. 51243
 Assuranties - Administraties - Bewaargevingen - Incasso's
 Uitvoering te 's-Gravenhage, Amsterdam en Batavia

Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf. 1)

Onder bovenstaand titelwoord zal ongeveer tegelijkertijd met dit artikel een inzending verschijnen van den Hollandschen Staf Correspondent van het Wereldvakblad „The Tea and Coffee Trade Journal” van New York, ondertekend „J. B. G.”

Het „Koloniaal Weekblad” mocht ten behoeve zijner lezers erin slagen een regeling te treffen, waarbij belangwekkende artikelen over de zich duchtig roerende Ned. Ind. Thee Industrie²⁾, terzelfder tijd in dit blad te publiceeren.

Het opstel in kwestie luidt als volgt:
 Het Departement van Landbouw te Batavia wijdt in zijn jaaroverzicht van 1924 een hoofdstuk aan thee, en speciaal over de werking van het Algemeen Thee Proefstation te Buitenzorg. Daaraan wordt het volgende ontleend, beginnend met eene ernstige waarschuwing aan de Indische Theeplanters om te voorkomen, dat de goede naam van Ned. Ind. thee bedreigd wordt, en om door betere samenwerking de daarvoor thans dreigende rampen te voorkomen, n.l. op de wijze, zooals door de gedeeltelijke samenwerking in het verleden dit reeds mogelijk bleek.

Het wordt door het Proefstation diep betreurd, dat een poging om daarin afdoend te voorzien, n.l. door het invoeren van een geregistreerd merk voor N. I. thee, op commercieële bezwaren moest afstuiten. De groote noodzakelijkheid hiertoe werd geboren, doordat ondanks alle ernstige waarschuwingen, en ondanks talrijke claims, sommige ondernemingen blijven voortgaan met 't fabricceeren van inferieure kwaliteiten. Afgescheiden daarvan, koestert 't Thee Proefstation dezelfde goede verwachting voor de toekomst, als in 't vorige jaaroverzicht voorspeld werd, en sedert tot realisatie kwam. Het rapport eindigt met de heugelijke mededeeling, dat meerdere theeplantages thans tot instandhouden van 't Theeproefstation bijdragen. Hierbij moge aan vroegere artikelen van de „The Tea & Coffee Trade Journal” herinnerd worden, waarin het blad zijn groote verbazing over de Hollanders uitsprak, als gevolg van de ervaringen op een door den Uitgever-redacteur persoonlijk gebracht bezoek aan Java en Sumatra.

De algemeene neiging van zulk een groot aantal Hollandsche Theeplanters (ongeveer één derde!) om hun contributie te weigeren voor een erkend prachtige instelling van algemeen nut als deze, en tegelijkertijd gratis alle voordeelen van experte raadgevingen en hulp daarvan te ontvangen, is toch een zaak welke te denken geeft.

In verband hiermede werd destijds een nog ergerlijker aard van parasiteeren van de zijde der N. I. theeplanters geboektstaafd, welke sedert dien echter ook scherpe critiek van Hollandsche zijde zelf heeft uitgelokt.

De zelfmoordende politiek om afzijdig te blijven van een collectieve Propaganda voor thee, op voorbeeld van de British East Indian Tea Cess — met zijn thans bekende verrassende praktische resultaten — heeft eindelijk de oogen der Hollanders geopend, nu hun beurs ermee gemoeid is.

1) Wanneer de Indische periodiek pers de artikelenreeks over de Ned. Ind. thee-industrie belangrijk genoeg vindt, om ze in haar geheel en letterlijk over te nemen, achten wij het onbehoorlijk (om geen sterker uitdrukking te gebruiken), daarbij de bron te verzwijgen.
 Wie den schoen past trekke hem van!
 Red. Kol. Weekbl.

2) Vorige artikelen in het Koloniaal Weekblad: „De hoofdbron onzer nationale inkomsten in ge-vaar!”, Nr. van 12 Maar! 1925, door „de Havik”; re-plek in Nr. van 2 April van J. van der Chijs, en in Nr. van 29 April van „Een cultuurman”.
 „Een nieuwe Aera voor de Ned. Ind. Theecultuur”, 25 Juni, door S. d. H.

H. ISERIEF & ZONEN
 Plein h. Korte Poten 1 - 's-Gravenhage - Tel. 10299
 Specialiteit wollen en katoenen Tricotondergoederen
 Kousen, Handschoenen, Onderjurken enz.

Dr. RASUREL Wollen Onderkleeding
 van Natuurwol met
 Turfvezels voor Heeren, Dames en Kinderen

Hierbij moge herinnerd worden aan de zelf-tige (bovendien van de daken verkondigde) deeling van woordvoerders van 't „Batavia Expert Bureau” te Bandoeng, dat de geldelij-fers van £ 90.000 of 1 miljoen gulden 's welke de Britsche theeplanters samen drage 't algemeen theeverbruik te doen toenemen anders dan ook den theeplanters van Java en matra aanzienlijke voordeelen zullen oplev echter zonder dat zij een jota in de kosten bijdragen. Een Thee-industrie, als die van Sumatra, welke thans een collectieve winst \$ 20.000.000 of honderd procent per jaar af- verwacht nog bovendien op een koopje de vr- van andermans streven en geldoffers te plu-

Na 't hoofdartikel in een der vorige num- van de T. C. & T. J. over „parasitisme van in zijn machtige invloeden aan 't werk om een middel te zoeken tegen deze zelfmoordende van zaken. En 't werd aangetoond, dat dit middel bovendien kon bereikt worden met geringe geldelijke offer van slechts 1 cent pond thee, te heffen in den vorm van een ver- uitvoerrecht, zooals dit door de Eng. Ind. pl- geschiedt.

Terzelfdertijd gaan stemmen op om den B- eigen aangematigd monopolie te betwisten v- term „India” en „Indian” zonder het voorv- van „British.”

Het Hollandsche blazoen bevat de woord- maintiendrai” (Ik zal handhaven). Zij bewee- oudste rechten te hebben op de benaming („India”). Gedurende een lang tijdperk en de Napoleonistische oorlogen toe, waren de landers de éénige heerschers over Ceylon, M- Schiereiland, etc. Zij domineerden tevens at- naamste handelshavens met hun achterlan- heigene heden ten dage als Britsch-Indië beke-

De oorspronkelijke en collectieve naam w- Hollanders aan dit groote territorium gaven „Indië”. Het tegenwoordige Insulinde vormd- van een aanzienlijk deel en strekte zich uit- inclusief 't eiland Formosa en een gedeel- Nieuw-Holland (later herdoopt door den B- „Australia”), Van Diemensland, Tasmanië, Zealand, enz.

Na de gedwongen afgifte aan de Britten Ceylon en hun bezittingen op 't Indische Va- (inclusief die aan de Hughly Rivier met haar naamste thee exporthaven Calcutta), vint- Hollanders er geene aanleiding toe, den naam (in 't Eng. „India”) te laten schieten, om de- welgevallig te zijn, voor hun nog op hede- aanzienlijke Aziatische Rijk.

De benaming „Indische thee” (in 't Eng. of „Indian Tea”) bleef onaangevochten sed- landsche ondernemingsgeest een volle eeu- den deze industrie op Java aanving, totdat- voor 't eerst een kleine partij van 12/16 c- Britsch Indische thee, naar Londen gecon- werd. Refereerend aan eene publicatie van India Tea Ass.” van Londen, Engeland, „Facts about India Tea”, bleef de produc- Eng. Ind. thee tot 1860 toe volstrekt onbed-

Als iemand in dié dagen „Indische the- langde — in tegenstelling met China thee 't als van zelf dat hij pure Java thee bekwa- in die dagen noch van Britsch Indische Ceylon thee gedroomd werd. Hetzelfde ble- ook voor heden gelden, wat betreft de van Indische thee (in 't Fransch „Thee v- Eng. „Indian Tea”, n.l. de twee belangrijkste de landen, welke 't eerst door deze zelfde- ders geleerd werden thee te drinken!)

Daarom wordt thans hier te lande een- kritiek uitgeoefend op de Britten, welke kunstmatige fiscale bolwerken scheppen te- eenige Indische thee, of „Indian Tea by trad- in landen, welke te zamen niet minder mill. lbs. consumeeren uit de totale wereldp- tie van 680 mill. lbs. koloniale thee, en zich

Haagsche Glazenwasscherij „Duinoord
 Schuytstraat 57 : DEN HAAG : Tel. 3400
 FABRIEK VAN JALOUZIEËN, MARQUISEEN
 EN ROLLUIKEN
 Levering van alle soorten Timmerwerk

F. BAGGERMAN Jr.

Schoorsteenvegerij „Duinoora“

Metselaar en Loodgieter

Morsestraat 6 DEN HAAG Telef. 30503

...vendien 't monopolie van den naam vrachten aan matigen. Het moge als merkwaardigheid vermeld worden, dat verpakkingen van overwegende (Nederlandsch) Indische herkomst, om reden hunner groote kwaliteitsverdienste, geregeld door theepakkers in Frankrijk aan de markt werden gebracht, voorzien met 't stempel van goedkeuring van den Britschen Thee Commissioner, vermeldend: „The tea put up in this packet has been examined and proved to be Indian Tea, or a blend containing India Tea.“

Ten gevolge van 't semi-officieele snoeven (bragg) te Bandoeng, n.l. „dat de Propaganda veldtocht ten behoeve van Britsch Indische thee door B. E. L. Tea Cess niet anders dan Java en Sumatra planters ten goede zou komen“, bleken bij later bezoek aan Parijs de betr. theepakkers Ned. Ind. theeën geheel door Britsch Indische theeën te hebben vervangen.

De vaderlijke bescherming door den genoemden „Tea Commissioner“ van de Hollanders bleek plotseling te zijn stopgezet!

Het is echter verre van dien, dat op den Hollandsch ook niet wat aan te merken valt! In sterke mate worden zoowel in Indië als in Holland de velen in 't theevak die zwarte schapen van N. I. theecultuur veroordeeld, welke „rubbish“ worden. Denkende dat alle uiteindelijke koop van thee dwazen en zotten zijn, vergrooten zij elke wijze kwantum en gewicht door bijmenging stelen en zelfs fijn gesneden hout. Zij verachten, profiteerend van den bijzonder gunstigen marktoestand, voor zulk „utter trash“ den prijs van thee te bekomen!

annuit Batavia wordt gemeld, „dat vele slecht geputeerde kleine plantages zelfs zóó ver gaan den Boei en Galabak der vijfde en zesde bladen te vernietigen en dit Thee te noemen. Zij verwerpen dit aan kleine speculanten welke geheel het vak staan en nooit vroeger met thee uitstaande hadden. De ernstige planter en zelfs invloedrijke „Soekaboemische“ staat hiertegen teleloos.

Het is waar, dat verscheidene Britsche planters hetzelfde euvel mank gingen, doch Mr. Garret van het Batavia Thee Expert Bureau, die juist een inspectie bezoek aan Ceylon en de Eng. Ind. districten terug is, rapporteert, dat deze politiek van massa- en zelfmoord, sedertdien voldoende de zondaars aldaar te boek is gebracht. En als resultaat zijn deze praktijken aldaar zoo goed tot een einde gebracht, door hun te overtuigen, „dat doet not pay to cheat“.

Wenwel is de grootste benadeelde de theeindustrie zelf als één geheel genomen, daar zij door een aanzienlijke „drag on the market“ thans lagere prijzen, ook voor hun product, te accepteren hebben, vergeleken met de prijzen die nog in einde 1924 golden, toen het verslag geschreeven was.

	Juni 1924	Juni 1925
Eng. Ind. thee per lb.	18.26 pence	16.00 pence.
„ „ „ „ „ „	19.25 „	19.81 „
„ „ „ „ „ „	15.00 „	11.84 „
„ „ „ „ „ „	19.00 „	15.70 „
„ „ „ „ „ „	— „	13.48 „

„The“ artikel vervolgt: Cijfers wijzen uit, dat geen „Estate in India“ (= Indië) in 1924 teleurgingen baarde. Dividenden werden veelvuldig 100% toe uitbetaald. Zij bereikten hun climax met Santosa dividend van 140%.

Het dat de vóór-wetenschap dezer feiten aan- op anderen inwerkt? Zij vergeten dan dat harde en wetenschappelijke arbeid van

jaren, gepaard aan een element van geluk ('t wereld thee-gebruik ging sneller vooruit dan de productie van thee), en toevallige marktconjuncturen voor deze gunstige cijfers verantwoordelijk zijn. Het moge in enkele gevallen lofwaardig zijn „to be on the grab“, waar deze zelfde eigenschap onder andere omstandigheden onverontschuldigbaar is.

Een drama op Java's Eerste Punt

door J. F. C. NIENHUIS. (Met plaat).

Waar de Westkust en de Zuidkust van de residentie Bantam elkaar ontmoeten rijst, steil uit de branding van den Indischen Oceaan, Java's Eerste Punt. Op den uitersten rand van dien kaap, door de Inlanders Tandjoeng Koelon of Tandjoeng Lahar genoemd, verheft zich, als een Eifeltoren in klein formaat, het ijzeren geraamte van den vuurtoren, die in den nacht met zijn helder licht den zeeman al op verre afstand waarschuwt en den weg wijst naar de „Behouden Passage“.

Wee het schip, dat door den storm beloopt uit den koers raakt en niet bij machte is Straat Soenda binnen te komen of het ruime sop te houden! Een schipbreuk op de verraderlijke en onherbergzame kust van Zuid Bantam biedt weinig kans op redding. De in een driehoekig schiereiland uitlopende zuid-west hoek van Java is woest en verlaten. Het is een brok ongerepte tropische wildernis, waar de banteng vrij rondzwerft en de tijger ongestoord leeft.

Om den vuurtoren op Java's Eerste Punt te kunnen bereiken moet in de Meeuwen-baai worden geland. Een smalle strook glooiend strand omzoomt hier de wildernis van het steil olopend bergland. Landwaarts is een breed pad moeizaam in het oerwoud gekapt, dat naar de rots voert waarop de vuurtoren van Java's Eerste Punt is opgericht. De weg stijgt eerst geleidelijk, doch het laatste gedeelte gaat ten slotte over in een vele treden tellende, in een rots uitgehouwen trap. Na een vermoede klauter wordt het emplacement, waar de vuurtoren en het verblijf van het personeel zich bevinden, bereikt.

Iets lager dan dit kleine plateau en van daar uit gemakkelijk zichtbaar, ligt in een beschutte hoek het vroegere verblijf van de dwangarbeiders. De deuren en ramen van het lokaal hebben stevige, ijzeren tralies. Volgens overlevering dienden deze ijzeren tralies niet zoozeer om onvluchting van de 's nachts opgesloten dwangarbeiders te beletten, doch wel om te voorkomen, dat rondzwerfende tijgers de slapende dwangarbeiders in hun nachtverblijf overvielen.

Het moet inderdaad gebeurd zijn, dat een lichtwachter 's nachts door tijgergebruil uit zijn slaap werd gewekt en 's morgens vernam, dat tot vlakbij het dwangarbeiderslokaal een groote tijger was doorgedrongen en daar schrik en ontsteltenis onder de opgesloten had verspreid. De stevige ijzeren tralies hadden het ondiër belet een prooi te bespringen.

Sedert dit voorval kan hebben plaats gegrepen moeten echter al heel wat jaren verstreken zijn, want het is nu reeds bijna 20 jaar geleden, dat een einde werd gemaakt aan de tewerkstelling van dwangarbeiders op Java's Eerste Punt. Met de mogelijkheid van een nachtelijk bezoek van den door den Inlander zoo gevreesden „Toewan Matjan“ had deze verandering echter niets te maken. Deze maatregel was algemeen, van alle kustlicht-établissemten in geheel Nederlandsch Indië werden in die dagen de dwangarbeiders weggenomen en vervangen door vrije koelies. De reorganisatie van het gevangeniswezen, welke in de eerste plaats ten doel had tot een betere aanwending van de

VERLOFGANGERS!

Wanneer U zich in Den Haag vestigt, laat dan al uw Wasch- en Strijkgoed behandelen bij de

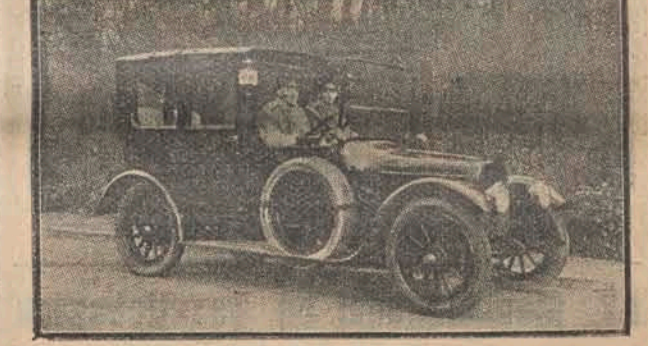
Stoomwasscherij DE KRUYFF,
NOORDERBEEKSTRAAT 82 — TELEF. 36207

Voor het niet wegraken van goed wordt ingestaan.

MELKINRICHTING DER VEREENIGDE
— ZUIVELBEREIDERS —
Badhuiskade 5 Scheveningen
levert U
tegen concurrerenden prijs
prima kwaliteit Melk en Zuivel-
producten. Probeert U eens onze
Prima Roomboter, de kwaliteit
zal U bevallen!
Deze artikelen dagelijks versch
aan huis bezorgd.

Kwekerij STUIJVESANT
TEL. 70747 DEN HAAG TEL. 70747
Tuinaanleg - Leveranties
Benodigdheden - Teekeningen
Begrotingen kosteloos
PLANTEN, ENZ. TE BEZICHTIGEN OP DE
KWEKERIJ STUIJVESANTSTRAAT No. 100
Firma JANUS & Co.

J. HENNING Stalhouderij en **DEN HAAG**
Autogarage
Hugo de Grootstraat 2 en 4 Telefoon 32330

Speciaal ingericht voor levering van eerste klas Trouw-
Automobielen en eerste klas Trouw-Rijtuigen
LUXE VERHUUR CIVIELE PRIJZEN

Laat U
voordeelig installeeren
door
P. B. v. MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12 DEN HAAG Torenstraat 5
TELEFOON 12898

BEDDEGOED
Gegarandeerd zuivere vulling
Ruime keuze
KARPETTEN

Dr. RABINDRANATH TAGORE
Het Centrum der Indische
Cultuur
PRIJS . . . . . f 0.60
N.V. „ADI-POESTAKA“ - 'S-GRAVENHAGE

TELEFOON 2353 TELEFOON 2353
„ARMEER“ Utrechtscheweg 156, ARNHEM
LUXE VERHUURINRICHTING
Electrische Reparatie-inrichting. Levering
van elk merk Auto, Motor of Rijwiel.
Stalling, Boxes, Benzine Pomp, Stock
Goodyear Banden. — Free air station.
J. F. BLOMMESTIJN
TELEFOON 2353 TELEFOON 2353

MAISON
DROUOT
Fred. Hendrikl. 85
Telefoon 52379
DEN HAAG

**Woning-
Inrichting**

Beleefd noodigen
wij U uit tot een
bezoek aan onze
Magazijnen
en Modelkamers

RIJSWIJK (Z.-H.)

Te koop **HOEK-HEERENHUIS** op
eersten stand, met grooten Tuin. Door
zonnige ligging zeer geschikt voor repatri-
eerenden. Koopprijs **f 20.000.-**.

Event. **gemeub.** of **ongemeub. te huur.**
Te bevragen: Geestbrugweg 37, Rijswijk.

Maison H. SIMONS
's-Gravenhage.

MANTELHUIS
HEULSTRAAT 13, n. „Oost en West”

JAPONNENHUIS
NOORDEINDE 17a

Uitsluitend betere Confectie
Voordeelige prijzen!

N.V. Meubelhandel en Taxatiebureau
„**NABA**”

Villem de Zwijgerlaan 52 - DEN HAAG - Telefoon 54497

*Het goedkoopste adres voor
Complete Meubileeringen*

n- en Verkoop van Nieuwe- en Ze-hands Meubelen

*Verzendingen door geheel Neaerlana,
Oost- en West-Indië*

Beleefd aanbevelend, DE DIRECTIE

E. J. VAN WESSEL
FREDERIK HENDRIKLAAN 68-70

VLEESCHHOUWERIJ

RUND-, KALFS-, VARKENS- EN LAMSVLEESCH

FABRIEK VAN TOEBEREIDE WORST- EN
VLEESCHWAREN. UITSLUITEND 1e KWALITEIT
INLANDSCH VLEESCH

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
Dagelijksche bezorging in Den Haag en Omstreken.
Prompte en vlugge bediening.

TELEF. 53634 (3 lijnen) -:- DEN HAAG.

Official **Ford** Dealer
THE UNIVERSAL CAR
Reinkenstraat 1 K **Garage „Hamim”, H. Wegerif** Den Haag, Tel. 34215
Service - Automobielen-Onderdeelen

arbeidskracht van de Inlandsche gestraften te komen, eischte ook, dat gebroken werd met het afstaan van gestraften voor de kustlich-établissemten en vuurtorens, waar zij op veraf gelegen plaatsen, zonder behoorlijk toezicht een lui leventje leidden. Voor het weinige lichte werk, dat er te doen viel, waren in den regel te veel menschen. Zoo ook op Java's Eerste Punt, waar de dwangarbeiders vrijwel beschouwd werden als deel uit te maken van het bedienden-personeel van den lichtopziener en voor alle huiselijke diensten wer-

groot wild te vergezellen, was er altijd wel dwangarbeider die zich vrijwillig aanbood om te gaan. Zoo was er jaren en jaren geleden Java's Eerste Punt een dwangarbeider te werk steld, die door den krijgsraad te Kota Radja veroordeeld tot 10 jaar dwangarbeid in den tling en vervallen verklaring van den militair stand. Als goed schutter en echt woudlooper hij door den toenmaligen lichtopziener gaarne de bantengjacht medegenomen. Deze tot dwangarbeider gedegradeerde fuselier was een Madoe-

JAVA'S ONHERBERGZAME ZUIDKUST.

den gebezigd. Zeker er viel ook nog wel iets anders te doen, het onderhoud van de lichten, het schoonhouden van het emplacement en vooral het in goeden staat houden van den weg, die van de landingsplaats in de Meeuwenbaai naar het lichtétablisement voerde en bij eenige verwaarloozing dreigde dicht te groeien, doch van ingespannen arbeid was ook hier nimmer sprake geweest. Wat hier door drie dwangarbeiders werd gedaan, kon gevoegelijk door één vrijen koelie worden verricht.

Het personeel had met dezen nieuwen maatregel niet veel op. Het was er aan gewend met dwangarbeiders om te gaan en had over deze van hun vrijheid beroofde menschen heel wat meer macht, dan over vrije koelies, die hun ontslag konden nemen en vertrekken als de eenzaamheid van Java's Eerste Punt hen te machtig werd. Zeker, het kwam wel eens voor, dat een onhandelbare of gevaarlijke dwangarbeider van Batavia werd gezonden, doch zoodra bleek, dat er geen land met hem was te bezeilen, werd hij als „ongeschikt” per eerste gelegenheid naar het depôt te Batavia teruggezonden. In den regel gedroegen deze menschen zich echter goed en vonden hun lot, hoe zwaar hen de scheiding van familie en verwanten ook was gevallen, wel dragelijk. Zij deden gewoonlijk zonder morren hetgeen hun werd opgedragen, doch zorgden er voor zich vooral niet bovenmatig in te spannen. Sommige dwangarbeiders en wel in het bijzonder zij, die wegens het maken van valsche munt waren veroordeeld, waren zeer handig en bewezen bij het verrichten van kleine herstellingen, goede diensten. In dit opzicht overtroffen zij weer de gewone koelies in bruikbaarheid.

Indien de lichtopziener van de jacht hield en iemand noodig had om hem bij het opsporen van

en heette Moestar. Jong, sterk en slank wist hij het diepste oerwoud door te dringen en met meer falende zekerheid het eenmaal gevonden spoor van het wild te volgen. Zijn schot miste nimmer zenuwachtigheid of vrees scheen hij niet te kennen.

Doch niet alleen op jacht, maar ook bij het verrichten van de dagelijkse werkzaamheden op het emplacement en in de woning en de bijgebouwen van den lichtopziener was Moestar onbetaalbaar. Gewillig en hulpvaardig was hij ook voor de houthouder van den lichtopziener, een Soendanees, die een schoone uit de Preanger, een niet genoeg te deelen hulp. Klappers plukken, houthakken, kip slachten, borden wassen, voor elk karwei stond hij klaar. Alles deed hij kalm en met overvloed zonder veel te zeggen, erkentelijk voor elk woord van tevredenheid dat hij te hooren kreeg.

De ijzeren ring, die elke dwangarbeider in de ketting om den hals werd vastgeklonken en waarmee ook Moestar op Java's Eerste Punt was gekomen, werd al spoedig na aankomst, als bewijs van derlijik voor het te verrichten werk, verwilderd. In plaats van de bruine dwangarbeiderskleeding en de leelijke zwarte hoofddoek, kreeg Moestar een baadje, een kain en een gebatikte hoofddoek, als belooning voor zijn ijver en goed gedrag. Hij mocht die kleedingstukken echter alleen dragen in de woning van den lichtopziener als hij aan tafel moest bedienen, maar bij het verlaten van het erf en ook op de dagen dat Java's Eerste Punt door een storm mer zou worden aangedaan, moest de dwangarbeidersplunje weer worden aangetrokken. Buiten het lichtétablisement behoefde niemand te weten, dat Moestar feitelijk huisjongen was van den lichtopziener en ook als zoodanig werd behandeld.

Fa. J. J. TAVERNE

Spekslagerij Vleeschhouwerij
Fijne Worst- en Vleeschwaren
Donkersteeg 17 LEIDEN Telefoon 192
OPGERICHT 1731

Levert prima kwal. Rund-, Kalfs- en Varkensvleesch
tegen billijken prijs.

Firma W. H. EVERA

Obrechtstr. 511 DEN HAAG Tel. 30706
Alle Artikelen voor de RIJSTAFEL
Kroepoeks, Mie, Samballans, Boemboe's, Ikans,
Kemirie's, Kloeaks, Ketjap benteng,
Keukengereedschap, enz.
Koloniale Waren. Comestibles. Spijzen in bulk.

's-Gravenhaagsche Begraffenis-Onderneming
C. LOOIJE, Tasmanstraat 57, DEN HAAG
Telefoon 33788 - Postrekening 46391

Langzamerhand leerde Moestar alle eigenaardigheden van zijn meester en diens huishoudster kennen en deed er zijn voordeel mee. Een enkel woord, een wenk of een gebaar was voor hem al voldoende om te weten wat er verlangd werd. Was het wonder, dat Moestar na verloop van tijd onmisbaar werd geacht en men hem in de lichtopzienswoning gaarne mocht leiden?

Onder zijn lotgenooten had hij echter benijders, die afgunstig op hem waren door de bevoorrechte positie die hij innam. Zij toch werden in het beperkte dwangarbeiderslokaal, met de dikke, ijzeren tralies, opgesloten zoodra de dagtaak was voltooid en het eten was genuttigd, terwijl Moestar, in de bijgebouwen van de lichtopzienswoning licht slapen, nog buiten zijn strootje zat te rooken of lag te staren naar het tegen de rotsen oplopende en bruisende water van den Indischen baai. Die afgunst van zijn eigen lotgenooten zou Moestar's ongeluk worden.

De huishoudster van den lichtopzienswoning was jonger dan haar man. Zij was een Soedanees, die al eens bij iemand anders huishoudster geweest en uit een milieu kwam, waar het den echtelijken trouw niet zoo heel nauw genomen. Hoewel niet tegen haar zin, was Moestar toch met weinig opgewektheid naar dit afgelegen oord meegegaan. Zij werd niet slecht behandeld en ook zeker haar echtvriend op Java's Eerste niet ontrouw zijn geworden..... als zij Moestar niet ontmoet had op haar levensweg.

Hij kon haar soms aanzien op een manier, die naar hem toe scheen te trekken. Er lag iets zwaars, iets smeekends, iets bewonderends en ook weer iets dreigends in zijn oogen. Op een beurt had zij wel eens met welgevallen de lippen, welgebouwen Madoerees, naar zij dacht onder dat hij het wist, gadedeslagen. Moestar wist dat hij maar al te goed hoe zij naar hem had gekeken. Hij wachtte rustig af. Toen hij eens aan strand en klapper moest plukken en zij niet van den klapperboom staande hem lenig en langs de inkepingen van den rechten gladde omhoog had zien klimmen, voelde zij dat Moestar haar niet langer onverschillig was. Bij het kijken van den jongen klapper werd dit ook Moestar duidelijk, door de wijze waarop zij eerst oogen voor hem neersloeg en hem daarna opkeek. En zoo kwam het, dat er na verloop van tijd ongeoorloofde verstandhouding ontstond tussen de huishoudster van den lichtopzienswoning en den dwangarbeider Moestar.

Vanvankelig bleef alles voor iedereen verborgen, de wettelijke vindingrijkheid wist telkens iets anders te bedenken om te zorgen, dat elke samenkomst in het geheim en ongestoord kon plaats hebben. Totdat op zekeren dag een der andere dwangarbeiders, die voor den lichtopzienswoning moest uit zijn woning, daar niemand aantrof. Hij kwam langs de bijgebouwen en kwam aan de achterzijde van het vertrek waar Moestar sliep. Door een opening in de bamboewandeling kon hij binnengluuren. Wat hij daar zag deed hem denken, men had hem niet gehoord, geruischloos was hij weg. Onmiddellijk keerde hij terug naar de lichtopzienswoning, die zich hoog in den vuurtoren bevond en daar bezig was en voorloopig bezig had te blijven. Toen deze echter hoorde, dat zijn huishoudster zich niet in zijn woning, dech bij Moestar in de bijgebouwen bevond, liet hij zijn werk steek en rende hij naar omlaag.

De afgunstige dwangarbeider had zijn doel bereikt. Moestar zou het niet langer beter hebben met zijn lotgenooten. De lichtopzienswoning, een groot, open man, was in een oogwenk bij Moestar's kantoor gesloten deur werd ingetrapt en zijn huishoudster daar zien ontstak hij in felle woede. Hij greep de vrouw met de linkerhand bij de hand en ranselde haar met een rotan, die hij in de hand had, af. Moestar was, toen de eerste blik kwam, langs den lichtopzienswoning heen als

een aal naar buiten gegleden. Het gegil van de vrouw, die zijn leven had verzoet, maakte hem zinneloos, hij werd „mata glap“.

Als een pijl uit den boog rende hij de woning van den lichtopzienswoning binnen, waar hij bekend was als de beste. Het geladen Beaumont-geweer, door hem zelf zoo dikwijls schoongemaakt, stond in de binnengalerij op het rek. Een pakje patronen er naast, alles precies op zijn plaats. Hij greep het geweer met de patronen en vloog terug naar de plaats waar de lichtopzienswoning, nog niet tot zich zelve gekomen, zijn huishoudster mishandelde. Moestar was ongemerkt tot op eenige passen genaderd, hij legde aan, een schot weerklonk en wankelend viel de doodelijk getroffen lichtopzienswoning achterover op den grond. Van alle kanten snelden menschen toe, doch Moestar had intusschen het geweer opnieuw geladen en dreigde een ieder neer te schieten, die hem zou durven naderen. Hij verliet het erf en begaf zich naar het lager gelegen dwangarbeiderslokaal. Oogenschijnlijk kalm ging hij naar binnen en zette zich neer op den rand van den houten brits. Hij plaatste de tromp van het geweer zoodanig, dat hij de opening van den loop in zijn mond kon nemen, daarna drukte hij, met den grooten toon van zijn rechtervoet, den trekker naar beneden. Een doffe knal weerklonk, Moestar had zich zelf door het hoofd geschoten.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.
 Van de Paloe-vlakte.
 (Vervolg).

„Ali van den Resident“ en mijn barang.

Te Paloe nam ik mijn intrek in de pasanggrahan. Ik vond dit na de vele verblijven, op mijn reizen bewoond, 'n heel geschikte tampoel! Gebouwd van hout, met 'n vloer van cement, ruime kamers, 'n behoorlijk bed met een niet kapotte klamboe, bijgebouwen, waarin men alles aantreft, wat men er in verwacht, 't was een luxe, die ik in geen werken had gekend. En dit alles te danken aan... het zout! De controleursfamilie noodigde mij uit bij haar de maaltijden te gebruiken, zoodat ook dit voor mij steeds zoo moeilijk op te lossen vraagstuk afgedaan was.

Tegen mijn gewoonte had ik mijn barang niet onder mijn persoonlijke hoede genomen, maar ze toevertrouwd aan „Ali van den Resident“.

Iedereen kent Ali.

Ali is op tournee onmisbaar!
 Ali kan koken, uitpakken, inpakken, atoeren.
 Ali kan alles!

Ali zorgt steeds voor de barang. Dus ook voor de mijne.

Nu was er nogal veel, omdat het reisgezelschap vrij groot was. Alles was bij het verwisselen van paarden voor auto's op een vrachtauto geladen. Die zou doorrijden tot Paloe om mijn zaken naar de pasanggrahan, die der reisgenooten naar de afscheepplaats aan de baai te brengen, waar ze per motorboot naar Donggala zouden worden vervoerd om ze op de K. P. M. te laden.

't Liep tegen 1 uur, toen ik naar de pasanggrahan ging. Geen barang. Ik vroeg den controleur om inlichtingen, want, onbekend met plaatselijke namen en toestanden, — 't was steeds een heele toer voor mij om op mijn lange reis wijs te worden uit al die plaatsnamen! — was me het geval niet duidelijk. De controleur telefoneerde.

Over pl.m. een half uur zou de auto er zijn, was het geruststellend antwoord. Ik wachtte met ongeduld, want 's ochtends om half drie opgestaan zijnde, zonder schoone kleren te hebben aange trokken, voelde ik mij heelemaal niet „lekker“.

Ik hoor een toeter en even daarna komt er een

J. J. REESER
 Piet Heinstraat 116   Telefoon 31740
'S-GRAVENHAGE

Solied adres voor Complete Meubilering van Woningen
 BILLIJKE PRIJZEN   PRIMA KWALITEITEN
 RUIME KEUZE

Vraagt gratis Prijsopgave!
 Bergplaats voor Meubels.   Verhuizingen.

Gerronwé
Leist

TAFELGEREI en SERVIEZEN
 Vraagt Prijscuranten

Fa G. v. WILLEGEN & ZN
 HAVENKADE 4-6 TEL. 50844
SCHEVENINGEN

Opl. v. Onderwijzer(es)
Spoeidcursus (Ex. 1926)
 Aang. voor den cursus aanv. 1 Sept. a.s. bij den Directeur der Haagsche Normaallessen **Beeklaan 445**
DEN HAAG

P. WILLEMSE, Koningsplein 2.   Telefoon 30942

Haagsche Normaallessen
Beeklaan 445 - Den Haag
Opl. voor Onderw.(es)

Leerlingen voor de 2e en de 3e klasse kunnen zich aanmelden bij den Directeur P. WILLEMSE, Koningsplein 2, Telefoon 30942.

Zijt Gij Abonné ?
 van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad
NEDERLANDSCH INDIE
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer aan bij de Administratie

PRIJS PER JAARGANG f 20.—
 Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen van **f 10.—**
 Losse nummers **f 2.50**

Nobelstraat 20 Den Haag
 Telefoon 11987*

E · N · I · A · F · V

EERE DIPLOMA

EERSTE INTERNATIONALE FOTO-SALON
 BATAVIA 1923
 7 OCTOBER - 15 OCTOBER
 Gevoerd door de Eerste Ind.-Ind. Amateur Fotografen Vereeniging

voor den Heer Aug. Oepkes.
 Bloemendaal.

EXPOSITIE, OCTOBER 1923
 Het Bureau.

De jury

Stijlen

Van OUDS BEKENDE en SOLIDE ADRES
 voor het betere genre LINGERIES, KOUSEN
 TRICOTGOEDEREN en CONFECTIE is

Manufacturen Magaz. „HET ANKER“
 49, Tel. 12491, Heulstr. 27, Tel. 14107, 's-GRAVENHAGE

BILLIJKE PRIJZEN. :: :: BILLIJKE PRIJZEN.

Maison ELEGANTE

Dameskleeding

CHIQUE Coupe

APARTE Modellen

NOUVEAUTÉ's
voor de billijkste
prijzen

OOK MODERNISEEREN

Celebesstraat 32 - DEN HAAG - Tel. 13885

Haarlem en Omstreken.

Fa Th. A. KLINKHAMER

APOTHEKER

KONINGINNEWEG 69, hoek Jordensstraat - HAARLEM

TELEFOON 1596

Allop. en Homoeop. Geneesmiddelen
Verbandstoffen, Spécialité's

Bronwateren (Natuurlijk en Kunstmatig)

Zeer spoedige bezorging

VERZENDING NAAR INDIË ONDER GARANTIE

Tel. 11290

Bloemenmagazijn

„ANNIE WIGMAN”

Moderne Bloemwerken

Grote Houtstr. 185

Grote Houtstr. 185

GEZ. VAN DEN HAAK

HAARLEM - KINDERHUISVEST 27 - TEL. 10118

OPGERICHT ANNO 1881

FIJNWASSCHERIJ

BEHANDELD:

BOORDEN - OVERHEMDEN

BLOUSES en JAPONNEN

IN ALLE STOFFEN

TAFELGOED en GEHEELE WASSCHEN

STOEL'S

WONINGBUREAU

BLOEMENDAAL

VRAAGT GRATIS WONINGGIDS EN INLICHTINGEN

Garage en Stal „WITTEBRUG”

M. TH. VAN 'T SANT

Badhuisweg 245 - Tel. 03535 • Den Haag

Luxe Auto-Verhuuronderneming, ook per maand

Rijpaarden per uur f 2.50, per maand f 100.—
Pension Stalling paarden . . . f 2.75 per dag

vrachtauto den weg afrijden. Ze houdt stil voor de pasanggrahan. De chauffeur klimt er uit, komt bij me en vertelt, dat hij geen barang heeft! Ali had printah gegeven alles naar de K.P.M., die op de reede van Donggala lag, te brengen. 't Was half twee. De boot had om twaalf uur moeten vertrekken, maar de gezagvoerder had gezegd, zoo noodig op den resident te zullen wachten. Was de resident tijdig aan boord gekomen, dan zou mijn barang op weg zijn naar Menado! En die barang omyatte alles, wat ik had meegenomen: kleren, aantekeningen, foto's, credietbrief, geld, aanbevelingen, alles, alles!

Hij, die nooit in de buitengewesten heeft gereisd, zal zich onmogelijk in mijn toestand kunnen indenken! Ik volsta daarom met de mededeeling, dat ik hevig ontsteld was, bang, dat ik nooit iets van mijn barang zou terugzien!

Ik naar den controleur. De controleur naar de telefoon. Gebeld. Geen antwoord. Doorgebeld. Eindelijk is er verbinding met Donggala en wel met den boomambtenaar. Weer gebeld en de klerk opgebeld. Deze was thuis. Gevraagd of de boot er nog lag. Ja, die was er nog. Verzocht om, als 't u-blijft, dadelijk naar boord te willen gaan om naar mijn spullen te informeeren. Om zeker te zijn, den assistent-resident opgebeld. Niet thuis, was aan boord. Den commies opgebeld en gevraagd om „naar beneden” te gaan (het kantoor ligt tegen den berg) en naar mijn barang te vragen. Toen den telefonist gevraagd of hij ons een grooten dienst zou willen bewijzen door persoonlijk aan boord een fonogram van den controleur aan den assistent-resident te overhandigen. Beloofd.

Na ± 'n uur te hebben getelefoneerd — men moet niet denken, dat de verzoeken zoo gauw konden worden overgebracht als ik ze hier neerschrijf — kwam er bericht. De boomambtenaar was aan boord geweest, had met den assistent-resident gesproken en met hem de barang aan boord nagegaan. Mijn spullen had men bij hem thuis bezorgd, nadat men had ontdekt, dat er een fout was begaan.

Ik werd wat kalmer, maar was nog heelemaal niet gerust, want er bestond nog altijd kans, dat een of meer colli „ergens” zouden „zweven”! En als ik ze niet kreeg? Wat dan? En als ik daar nu mijn geld, credietbrief, foto's aantekeningen (alles netjes in een collo gedaan!) eens in zaten? Wat dan gedaan in dit land met zijn ontzettend lange afstanden, zijn sporadische verkeersmiddelen? Geld zou ik wel kunnen pindjemen op een of andere wijs, maar mijn kostelijke documenten? Nooit, nooit zou ik die weer kunnen terugkrijgen!

Ik was niet meer de wanhoop nabij, zooals een uurtje geleden, maar gerustgesteld, neen! Geen denken aan! Ik had lang genoeg gereisd in het geweldige eilandrijk om 't niet te kunnen zijn! Daarom het vraagstuk, om mijne spullen spoedig in mijn bezit te hebben, het radikaalst opgelost door te Donggala een personenauto te bestellen om ze te vervoeren. Aldus geschiedde. „Als 't niet heeft behandeld en de weg berijdbaar is, kunt u alles over ruim 'n uur hebben,” zei de controleur. De weg is pl.m. 30 K.M. lang, wat voor een auto 'n peulshilletje is, maar hij staat bij regens — en het regende in dit meest droge gedeelte van den archipel elken dag, toen ik er was! — op verschillende deelen onder water. Het verkeer is dan gestremd en men moet wachten tot het water gezakt is. Enfin, ik had oentoeng. Om half vier rijdt een auto voor de pasanggrahan en ik herken onmiddellijk mijn barang. Dadelijk binnengebracht. Alles compleet! Kip-lekker natuurlijk, dat ik alles weer had! Maar bij het nog eens natellen — je kunt op reis met je spullen nooit secuur genoeg zijn! — bleek het, dat er drie colli..... te veel waren: een groote karoeng met iets heel hards er in en twee slossen? Ik betast de karoeng en komt tot de ontdekking, dat er een zadel inzit. Daar gaat me een licht op en 'k wil 't eerlijk bekennen, heer assistent-resident

MAGASIN DE NOUVEAUTES

v.h. Gebr. LEVIJ

Hoofdstraat 144 - APELDOORN - Tel. 18

DAMES- EN KINDERCONFECTIE

MODE-ARTIKELEN - LINGERIE

CORSETTEN HOEDEN, etc.

van Gorontalo, ik begin te schateren van het lachen. Zeker vanwege de ontspanning der zenuwen, 't was allermint prettig voor u, het geval! had ik nu te Paloe uw mooie „lekker” zittende del, door u meegesleept van Gorontalo via Parigi, Toboli, Paloe, Donggala, met het doersteek Kwandang-Gorontalo — ik meen 60 K.M.! — langs een niet gemakkelijken weg paard te kunnen afleggen! Wat zullen de bossen gedaverd hebben van Kwandang naar uw plaats! En nu de moraal: nooit laat ik weer 't was den derden keer op mijn lange reis — barang door anderen vervoeren!

(Wordt vervolgd)

Een wantoestand.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer Staten-Generaal zijn weder achter den rug. De moederen kunnen dus tot bedaren komen, en nu de tijd eenen toestand te beschouwen, die niet rechtvaardig is.

Wij leven onder het genot van algemeen recht, d.w.z., dat ieder, arm of rijk, jong of eene stem heeft uit te brengen voor de Volkstegenwoordiging.

Dat denkt men tenminste, maar het is niet. Er is eene groote schare van Nederlanders van het recht van kiezen uitgesloten zijn, en onder bevinden zich velen, die hunne sporen diend hebben, strijdend voor de belangen van derland, maar onder de Tropen.

Ieder Nederlander moet achttien maanden domicilie in Nederland gevestigd hebben, alvorens hij kiesgerechtigd is.

Was hij vóórdien in het buitenland, dan is mij deze regeling begrijpen, maar is het niet spottelijk, dat zelfs een oud-Gouverneur-Generaal anderhalf jaar uit Indië terug moet zijn, vóór eene stem kan uitbrengen?

Indië vormt een één en ondeelbaar geheel ons Rijk en wij leven niet meer onder toestand dat iemand naar Indië gezonden werd, om hier niet degen wilde. Het tegendeel is het velen der meest energieken en ontwikkelden daarheen en zorgen voor de belangen van het derland, om tijdelijk of voor goed teruggekeerd vreemden beschouwd te worden.

Een ieder moet gevoelen, hoe onrechtvaardig is en die toestand moet zoo spoedig mogelijk anderen. Welk Kamerlid wil daarvoor zorgen kan op den dank van velen rekenen.

F. VAN PERS

Van Week tot Week.

14-20 JULI.

Schenkingen van den Ondernemersraad. Het van den Ondernemersraad te 's-Gravenhage besloten: aan de Eclips-Commissie uit de Akad. van Wetenschappen te Amsterdam drage te verleen van f 1000.— voor hantarditie naar Zuid-Sumatra ter waarneming van de totale zonsverduistering aldaar op 14 Jan. 1926 en den Christelijken Militairen Bond voor den West-Indië met een jaarlijksche bijdrage van f 100.— te steunen.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Cand.-exam. in de landbouwkunde. De heer J. J. Mijnsen.

Middelb. Koloniale Landb. School Deventer. Besl. van de examencommissie van 1925. Voor het eindexamen: A. J. Bal, T. G. B. C. Drenth, W. F. C. J. van Heel, J. F. H. H. R. C. Immink, J. K. J. de Jonge, A. L. Kruisinga, M. A. Meijer, E. W. Remmert, C. G. graaf zu Rantzau, H. L. H. Schütz, B. M. C. J. Tirion, W. E. C. Bloemendaal, L. B. bin, A. W. Geesink, J. W. van Hattum, H. Kraan, H. Langevoort, M. H. P. H. A. Schouten, W. C. F. J. M. Smans, W. M. neker, A. C. Westerveid en C. J. Zieck.

Apotheek M. L. ADAMA

Bezuidenhout 111 - DEN HAAG - Tel. 703

Allopathische en Homoeopathische Geneesmiddelen
Verbandstoffen en Ziekenverplegingsartikelen.
MINERALE WATEREN
Binnen- en Buitenlandsche
Verpakte Geneesmiddelen

„DE LANDBOUWER”

79 Copernicuslaan 79 Tel. 31676
DEN HAAG

UW ADRES voor 1ste kwaliteit Roombater, Kaas en fijne Vleeschwaren.
Geregelde aanvoer **versche Geldersche Eieren.**
Thuisbezorging zonder prijsverhoging. **Geén Filialen.**

„Mannen en vrouwen kwamen aandragen met mooie weefsels, vele oud-familiebezit, stukken van waarde voor de menschen, die van het kostelijkste gaven, dat zij hadden, om een nieuw, goed kerkgebouw te krijgen. De doeken zijn alle gewaschen, zijn geprijsd — en nu maken zij hun reis over Java.”

Welk een bewonderenswaardige offervaardigheid! Maar hoe jammer, dat daardoor zooveel schatten, welke die kunstnijveren daar inspireren kunnen, nu heinde en verre verspreid worden.

Wijst dit niet op de noodzakelijkheid om nu — eer 't heelmaal te laat is — in de verschillende centra van kunstnijverheid eenvoudige volksmusea tot stand te brengen, waar de kunstschaten zorgvuldig bewaard worden, opdat de inboorlingen, die er zoo noode afstand van doen, er hun hart aan kunnen blijven ophalen. Hoogst wenschelijk — en uit de praktijk, o.a. in Skandinavië, ook gebleken mogelijk te zijn — is het in verbinding daarmee bevorderen van blijvende beoefening der volkshuisnijverheid, door te beginnen met op de scholen onderwijs te doen geven in handenarbeid, zij 't ook nog zoo eenvoudig, maar toch altijd in den geest van de in iedere streek speciaal van ouds voorkomende technieken, alsook door de kunstnijveren op doelmatige wijze te helpen aan materialen, instrumenten, enz. en zoo noodig ook een afzetgebied voor hun werk te vinden.

Elders lezen wij hoe de correspondent te Makassar van bovengenoemd blad schrijft:

GYMNASTIEK EN HANDENARBEID.

„Wat wel nimmer verwacht werd, is, dat op de scholen hier gymnastiek-onderwijs wordt ingevoerd, dat op de eerste school A reeds is aangevangen en waarmede een onderofficier van het leger is belast. Over het algemeen is het kleine publiek juist het publiek van kleine menschen — de invoering hoogst ingenomen.”

„Ook schijnt men thans over het invoeren van handenarbeid te denken; althans het advies der hoofden is daaromtrent ingewonnen; veel schijnt men er in onderwijzerskringen niet voor te voelen, omdat alle gelegenheid het behoorlijk te geven ontbreekt en niet iedereen zich er toe gevoelen gevoelt, hoewel verscheiden leerkrachten zelf onderwijs er in hebben genoten.”

Laat men er nu eens niet te lang over denken, maar liever zoo spoedig mogelijk doen. Handenarbeid valt bij de jeugd, tot afwisseling van intellectueel werk, evenzeer in den smaak als gymnastiek en de resultaten er van zijn zeker niet minder heilzaam: het bevordert de ontwikkeling van de geestelijke krachten in den mensch, die bij het kind in hooge mate aanwezig zijn, doch helaas in den tegenwoordigen tijd, door eenzijdige verstandsontwikkeling en overmatige lichaamsbeweging, dikwijls zoo zeer in de verdrukking komen, dat zij op lateren leeftijd veelal niet meer tot uiting kunnen komen, getuige de klaarblijkelijke afkeer er van bij de leerkrachten, „die er zelf onderwijs in hebben genoten.”

Maar zoo goed als er voor het gymnastiek-onderwijs een onderofficier uit het leger te vinden was, zoo is daar in Indië, waar nog bijna overal door de inboorlingen huisnijverheid beoefend wordt met hart en ziel, wel een *toekang* (kunstnijvere) aan te wijzen, die tegen een kleine vergoeding van tijd en moeite, genegen is de jeugd in te wijden in de geheimen van zijn geliefkoosd vak, het vlechten b.v., waarvoor over den geheelen archipel de verschillende daartoe aangewezen materialen als voor 't grijpen liggen. Ook de noodige excursie: tot het verzamelen daarvan in de prachtige tropische natuur zou voor de jeugd immers een heerlijkheid zijn!

Bocatan.

Op Maandag 3 Augustus ten 8 ure n.m. zal in Heulstraat 19, den Haag, de jaarlijksche Algemeene Vergadering van „Bocatan” worden gehouden (zie vorenstaande advertentie).

Misschien kan dit voor belangstellenden in het streven aanleiding zijn tot het nemen van één of meer aandelen van f 50.—, welke aan te vragen zijn bij den penningmeester den heer R. Francis, die ook gaarne genegen is desgewenscht inlichtingen te geven, speciaal wat betreft Bocatan's financiën, ten opzichte van het doel: bevordering der Indonesische kunstnijverheid en huisnijverheid.

Een bezoek aan de Toonkamers is altijd der moeite waard. Voor het uitstapraam, waar den laatsten tijd allerlei vlechtwerken uit verschillende deelen van den

J. J. HOLTZAPFEL - Juwelier
Thomsonlaan 112 - DEN HAAG - Tel. 32844

TAFELGEREI IN GERROWÉ ALPACCA

... en GERROWÉ SILVER-PLATE ...

Speciaal geschikt voor Indië

Bezoekt zonder eenige verplichting ons Magazijn

J. MOOIJMAN
SEGBROEKLAAN 2 - 's-GRAVENHAGE
Kruidenierswaren, Comestibles
en Vleeschwaren
BEZORGING DOOR DE GEHEELE STAD ZONDER PRIJSVERHOOGING

Naar verkiest is de aangifte van nieuwe leerlingen voor deze school dit jaar zoo groot als nog nimmer sedert de oprichting, in 1912, het geval is geweest. Deze animo wordt toegeschreven aan de groote vraag naar Nederlandsche jongelui bij ondernemingen in Indië.

Majoor J. Schultz. Bij kon. besluit is aan kolonel der artillerie van het N.-I. leger J. Schultz, met ingang van den datum waarop hij door den gouverneur-generaal, op zijn verzoek, eervol uit den militairen dienst zal worden ontslagen, de titulaire rang van generaal-majoor verleend.

ident van Tapanoeli. De assistent-resident van Papias en Pariaman, P. C. Arends, is benoemd tot resident van Tapanoeli. (Aneta).

ationale Telegraafconferentie. De Nederl.-Indische telegraaf-administratie zal op de 1 September te Parijs aanvangende internationale telegraafconferentie vertegenwoordigd worden door den heer H. L. G. Ternout, afdeelingsschef bij het hoofdbestuur P. T. en T. te Bandoeng.

Landbouw Syndicaat. Aneta meldt dd. 17 Juli: De vier bonden der georganiseerde bergcultures zullen 22 en 23 Juli a.s. vergaderen, teneinde te geraken tot de oprichting van een Algemeen Landbouwsyndicaat.

G. H. de la Parra. De vice-president van het Hooggerechthof van Ned. Indië, Mr. G. H. de la Parra is, is, volgens een Aneta-telegr. d.d. Batavia 20 dezer, tengevolge van een bloedstorting in de hersenen overleden.

Indonesisch Verbond. Tusschen eenige Nederlanders en Indonesiërs zijn besprekingen gehouden, om te komen tot de oprichting van een Nederlandsch-Indonesisch Verbond. De besprekingen liepen over de mogelijkheid, om een organisatie in het leven te roepen met de basis van een vriendschappelijke vernaouding tusschen Nederlanders en Indonesiërs en het besef van elkaanders onmisbaarheid voor eigen bestaan en ontwikkeling, waarop door genoemd Verbond de saamhouding en samenwerking van beide landen zal worden bepleit („Vaderland”).

werpen van Algemeen Belang. „De bekende publicatie „Mededeelingen van de Regeering om verschillende onderwerpen van algemeen belang” zal dit jaar helaas niet verschijnen.

Kunstnijverheid en Huisnijverheid.

De Keerzijde.

De meermaalen wezen wij er hier op hoe bij de technische en ideële opvattingen met gunstige resultaten de bevordering der waardeering voor Indische kunst en kunstnijverheid, ook — gelijk trouwens bij alles — de keerzijden te voorschijn komen. Vestigden wij de aandacht onzer lezers op het niet onvoorwaardelijk toe te juichen feit, dat de kunstwaarde van het Indisch kunsthandwerk niet meer aan het licht komt, telkens zich verzakende voordoen, die niet zoozeer uit liefde, maar uit geldelijk winstbejag, daarvan aankopen, met het doel: 't later voor hogere prijzen weer van de markt te doen. Natuurlijk is dit niet te keeren, en heeft weer zijn goede zijde: bevordering van omzet, waardoor hiermede viel ons onlangs in *Het Algemeen Dagblad* het volgende bericht op:

KAINS EN SLIMOETS.

Op Seba, een dorpje in Timor, is het bamboe-kerkje niet langer bruikbaar, en de Inlandsche bestuurs-gemeente besloot tot den bouw van een nieuwe kerk over te gaan. Maar..... zooals het eens meer gebeurt bij bouwen, men had de kosten niet goed berekend en toen de vier duizend gulden verbouwd waren stonden de muren van de kerk overeind — maar het geld was op. Vier duizend gulden waren noodig, doch de kerk had geen geld meer..... Toen is er een gemeentevergadering geweest met den voorganger met de gemeentelieden. En de voorzitter-gezaghebber kwam ook eens kijken, of er niet al te sterk op offervaardigheid werd aangevoerd. Toen in die vergadering werd het denkbeeld geopperd: als Java nu eens oude kains en slimoets ons koopen wou, dan konden wij ons zelf

JEAN PIERÔT

BONTWERKER

88 van Swietenstraat 's-Gravenhage

Betrouwbaar en gerenommeerd adres.

Gevestigd sinds 1903.

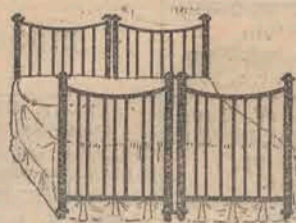
Laat thans uw bont repareeren en vermaken, waardoor U lang wachten in het seizoen verijdert. Bontmantels, niet door ons geleverd, worden ook in bewerking genomen.

W. J. M. SIMONIS'

BEDDENMAGAZIJN

GROENMARKT 34

TEL. 14420 DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE

LEDIKANTEN - MATRASSSEN
DEKENS

ONZE „PHOENIX” MATRASSSEN (Godep.)
OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT IN AANGENAME LIGGING EN SOLIDITEIT. HONDERDEN TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

BURGERS' FOTOHANDEL

STEENSTRAAT 84 . ARNHEM.

EN GROS EN DETAIL

Tropencamera's, 9 x 12, dubbelbodem uitrek, voor platen en filmpacks, hoogfijn gepolijst, zwaar koper beslag, geel leder balg, koperen chassis in etui, dubbel anastigmat, f: 4.5 in compur ad f 85.— per stuk.

Prima metalen Tropencamera's, 9 x 12, dubbel bodem uitrek, voor platen en filmpacks, dubbel anastigmat, f: 5.4 met 3 chassis in etui ad f 45.— per stuk.

Metalen Tropencamera's, 9 x 12, tandradinstelling E. R., applanat f: 7.2 ad f 17.50 per stuk.

Prima Klapcamera's, 9 x 12, met 2 chassis, applanat f: 8 ad f 9.75 per stuk.

Filmpack Chassis, 9 x 12, ad f 1.60 per stuk.

Cassetten, 9 x 12, ad 55 cts. per stuk.

Automatische Ontspanner voor moment ad f 3.25 p. st.

Automatische Ontspanner voor tijd en moment f 6.— p. st.

Metalen Stalven, 4-deelig, f 3.50 per stuk, 5-deelig f 4.50 per stuk, 7-deelig f 5.75 per stuk, alle prima koper.

Lederlascchen, 9 x 12, krokodilpersing, fluweel gevoerd, ad f 5.25 per stuk.

Verder **AGFA Filmpaks en Rollfilms**, etc.

Conditie: 1/2 bij bestelling, 1/2 onder rembours.

Verpakking 3 pCt. der factuurwaarde.

Bij Engrosafname reductie.

UW ADRES

VOOR

Gedistilleerd en Gehottelde Wijnen

IS

Firma Wed. J. C. VAN DEN BERG & Co.

JACOB VAN CAMPENPLEIN 12

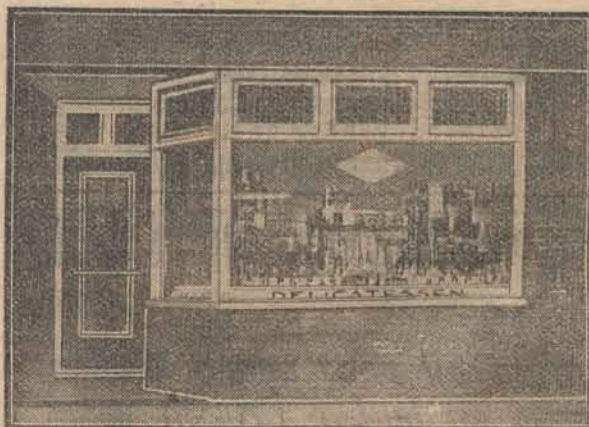
DEN HAAG - TELEF. 35212

FILIAAL: ASTERSTRAAT 107

TELEFOON 36308

N.V. „DE GASTRONOOM”

Comestibles en Kruidenierswaren tegen concurrerende prijzen

Goudsbloemlaan 112 - DEN HAAG - Telefoon 32486

HOTEL-RUBRIEK

'S-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 11486. Dir. bij Schev. B. Str.k. en w.w. op de logeerk.	PENSION „QUIST“ Stadhoudersplein 17-19 Tel. 51523
Hotel Rest. „DUINOORD“ Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. OOSTERWIK & V. D. LUUR	BESCHIKBAAR.
Hotel „Promenade“, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454 Prachtige ligging. Matige prijzen.	VILLA GRETHALIA Pension Stouthamer L. de Colignyplein 14 kamers met volledig pension vanaf f 50.— per maand.
Restaurant RITZER, Parkstraat, Telefoon 13903, Menu f 1.25, Soep, Schotel naar keuze, Pudding.	Zuster E. KREEFT, Laan v. Meerdervoort 545, Den Haag. Vrije Etage dispon. bev. 4 Kamers en Keuken.

HAARLEM EN OMSTREKEN.

Pension DEKKER Parklaan 69 HAARLEM	Bezoekt Hotel Pension Roosendaal, Café Restaur. Tel. 13574 OVERVEEN A. J. V. SCHOOTEN, Eigenaar voorheen Hofmeester der S.M.N.
--	---

ROTTERDAM.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Holl.-Indisch Restaurant „NOBACK“

Sweelinckstraat 158 Telefoon 36257

Tevens uitzending van Holl. en Ind. Diners.
Rijsttafel . . . vanaf f 1.25, f 1.50, f 2.— en hooger.
Holl. Diners . . . vanaf f 0.70, f 0.95, f 1.25 en hooger.
Beleefd aanbevelend, MEVR. NOBACK

Pension Restaurant
Jacob Hopstraat 1 DEN HAAG Sweelinckstraat 158

Leden van O. en W., eet steeds

KLINK'S FIJNE BELEGDE
BROODJES } PEKELVLEESCH
ROASTBEEF
HAM, ENZ.
Aanbevelend, W. F. KLINK,
Wagenstraat 109a - Den Haag - Tel. 17811
Wordt ook thuis bezorgd.

BEKENDMAKING

Hiermede maak ik U bekend, dat ik heb geopend een 1ste klas inrichting voor uitzending van diners
Levering van extra Diners aan huis
Diners bestaande uit:

LUNCH f 0.80	DINERS f 1.00	DINERS f 1.10	DINERS f 1.20	DINERS f 1.75
Vleesch Groente Aardappelen en Compote	Soep Vleesch Groente Aardappelen of Dessert	Soep Vleesch Groente Aardappelen en Dessert	Soep Vleesch Groente Aardappelen en Dessert	Voorgerecht Soep Vleesch Groente Aardappelen Visch of wild Compote en Dessert

Van 12-2 en van 5-8 uur
CROQUETTES f 0.15 VLEESCH PASTEITJES f 0.20

Aanbevelend, **MAISON DE HELD**
KON. WILHELMINALAAN - VOORBURG - TEL. V. 000

Rusthuis „Yardin Millord“

Stadhoudersplein 13 's-Gravenhage

Kamers beschikbaar

voor Rustbehoevenden en Herstellenden

Pension Mevrouw OP 't HOLT

KRULLELAAN 37 ZEIST.

Munt uit door goede keuken
en billijke prijzen

Wordt door gegoede Indische Familie's aanbevolen.

Ringers Chocolate

1ste klasse Ned. Fabrikaat RINGERS - Rotterdam Alkmaar

archipel te zien waren, waarvan vooral de aardige Menangkabausche taschjes en matten, terecht zeer veel aftrek vinden, prijken thans brocaatweefsels, eveneens uit onderscheiden oorden van Indonesië afkomstig.

Hoewel een rijk aanzien hebbend door de ingeweven figuren van goud- en zilverdraad, blijven zij altijd getuigen van den aangeboren goeden smaak der eenvoudige weefsters. Wat een beheerschte kleurenpracht! Het schitterendst, ook van techniek, zijn wel de zijden *lindes* uit Palembang en Muntok, die aan weerszijden de uitstalling voor 't raam afsluiten, niet onderdoend voor het zware goudweefsel in prachtig vlak-ornament, dat achter de groote gong over 't gordijn hangt en geflankeerd wordt door slerdangs met somber effen middenveld, waartegen de kleinrige randen zoo geestig afsteken.

Ook kleinere stukken heeft Boeatan thans in verscheidenheid, welke zoo geschikt zijn te verwerken tot reticules en boekkaften.

In de middenzaal, waar geiegenheid is tot Indisch lunchen van 12-2 en tot theedrinken van 3-6, zijn langs de wanden de fraaiste batik te bewonderen, waartusschen fijne etsen zijn opgehangen van *Mas Pirngadi*, den Javaanschen kunstenaar, die o.a. ook den Heer Jasper behulpzaam was bij het verluchten van diens technische werken betreffende Indische Kunstnijverheid.

En dan is het achterlokaal, het eigenlijke magazijn, nog vol kunstschaten, die om bewondering en, zoo mogelijk, om koopers roepen!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad. Wet op de Staatsbegroting van Ned.-Indië.

De Loc. (8 Juni) ontleent aan het *Afdelingsverslag* van den Volksraad over de begroting voor 1926 beschouwingen over den toestand van 's Lands financiën, den politieken toestand en het ontwerp eener Indische Bedrijvenwet.

Verschenen is de *Memorie van Antwoord* op het *Afdelingsverslag* van den Volksraad over de begroting. Het *Bat. Nwsbl.* (10 en 11 Juni) en *De Loc.* (11 Juni) melden hetgeen gezegd wordt over: *Financieele politiek en bezuiniging, Economische politiek, Winst-aandelkassen, Economische opheffing, Verhouding Indië-Nederland, Indologische leerstoelen te Utrecht, Politieke toestand en Communisme.* Wij releveeren hieruit het volgende:

Ook met de algemeene strekking der ten aanzien van het communisme door enkele leden geleverde beschouwingen kan de Regeering zich niet vereenigen. Ten deze verwijzende naar hetgeen omtrent dit onderwerp voorkomt in de Mededeelingen der Regeering omtrent eenige onderwerpen van algemeen belang 1924 en de namens de Regeering in de jongste najaarszitting van den Volksraad gegeven uiteenzetting, meent Zij te kunnen volstaan met op te merken, dat de communistische beweging wel verre van door geweld en uitbarsting te zijn gesmoord, een zoodanige vrijheid heeft genoten als overigens met de plichten der overheid ook maar eenigszins vereenigbaar was. De invloed van communistische propaganda mag, op grond van de feiten zoals zij geleidelijk bekend zijn geworden, vooral toegeschreven worden aan voorspiegelingen, waarvan de onzinnigheid tot het eenvoudige verstand niet aanstonds doordrong, zoomede aan een heimelijke terreur. Dat zich geen onlusten voordeden, zoolang men zich door bedoelde voorspiegelingen misleid, deze terreur liet aanleunen, spreekt van zelf. Even begrijpelijk is, dat de bevolking, toen haar geduld was uitgeput en zij een einde aan den dwang wilde maken, daarbij hier en daar de grenzen van het geoorloofde heeft overschreden. Zeer zeker heeft het bestuur door nauwgezet onderzoek van grieven, bespreking en voorlichting de communistische propaganda naar vermogen geneutraliseerd: de ongeregelde heden, waarmede de tegenactie hier en daar gepaard ging, heeft het echter met alle kracht tegengegaan. De teger de betrokken autoriteiten ingebrachte beschuldigingen van prikkelend optreden, ja zelfs van sarren en machtsmisbruik, verwerpt de regeering met kracht. De als voorbeelden opgesomde maatregelen, als het handhaven van de orde op de vergaderingen, het verbieden van vergaderingen, die niet precies op het voorgeschreven uur aanvangen, e. d. g. waren alle noodzakelijk ter verijdeling van de pogingen der propagan-

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

Het adres voor
Diners aan huis bezorgd

disten tot opzettelijke en methodische wetsontduiking. Van de van verschillende zijden aan de Regeering zoomede aan bestuur en politie gebrachte naam de regeering met erkentelijkheid kennis blijft waakzaam en zal niet nalaten ook de strengste maatregelen te nemen, zoo de onverscherming daarvan mocht blijken. Maatregelen, ter scherming van de tucht in het leger te nemen, nog een onderwerp van beraadslaging in de interdepartementale commissie uit. De opruiende pamfletten, waarop in het afdeulingsverslag wordt gedoeld, zijn te lande uit Nederland met verschillende mails aangebracht en waren gericht aan honderden Ind. ambtenaren. Van rechtstreeksche zending aan militaire- of ginepersoneel is niet gebleken. Wie de juiste afzender is niet met zekerheid bekend. De afzenders waren, naar alle waarschijnlijkheid, gefingeerd en namen der onderteekenaars. Ook tot de pers der propagandisten strekt zich het overheidsoverzicht. Aan beperkende reisbepalingen voor Java als 1924 no. 548 voor de Buitengewesten zijn vastgesteld is de behoefte nog niet gebleken. Waar particuliere derwijs een communistisch karakter draagt of dragend wordt onderwijsbevoegdheid aan den onderzetter ontzegd.

Dat in het *Vlootwetprobleem* zich meerdere nationale en internationale factoren doen gelden, die zuivere waarneming uit de verte ontsnappen, maar van algemeene bekendheid worden verondersteld, verband hiermede kan, naar het oordeel der Regeering in het feit, dat het Vlootwetontwerp na een bevestiging door den Volksraad voorloopig terzijde werd gelegd, geen gebrek aan deferentie jegens het overheidsoverzicht.

De Loc. (11 Juni blz. 9) bevat het antwoord der Regeering d.d. 5 Juni aan den heer J. E. Stokvis op vraag d.d. 23 Maart 1925, over de ongeregelde heden *Preanger*.

In het *Soer. Hbl.* (11 Juni 3de bl.) bespreken heer *Zentgraaff* de „opmerkelijke“ beschouwingen van de *Inlandsche beweging en het Communisme* in het Afdelingsverslag van den Volksraad. Hij betoogt dat aan communistische bladen het verschijnen gelijk behoort te worden gemaakt. Immers zij zijn den Staat en derhalve als gevaarlijk voor de schappij te beschouwen.

In de M. v. A. van de Regeering over de instelling van provincies en regentschappen (*De Loc.* 12) ontkent de Regeering dat „vrijwel niets“ is overdragen.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 t/m. 16 Juni) geeft verslagen der zittingen van den Volksraad en desbetreffende zichten van *Civis*.

Met groote meerderheid heeft de Eerste Kamer ontworpen van „Wet op de Staatsregeling van Ned.-Indië“ aangenomen. In het *Bat. Nwsbl.* van 12 Juni *Civis* het beeld der *Staalherziening* weer, terwyl *Bat. Nwsbl.* van 15 en 16 Juni de staatsregeling, zij thans luidt, na de door de Tweede Kamer gebrachte wijzigingen, in haar geheel afdrukt. *De Loc.* treedt in de plaats van het *Regeringsreglement*.

Gandhi als opvoeder. De „Anglo-Indians“ De algemeene Kweekschool.

De bundel artikelen van Gandhi, die kortgeleden „La jeune Inde“ verscheen, geeft van den Britischen leider Gandhi een veel scherper en sympathieker beeld dan de kleine biographie, die Rouland over hem schreef. Uit Ghandi's eigen opstellen leest men dat hier een menschenkind voor ons staat met alle deugden en tekortkomingen van een Fransche vertaler spreekt van een „Indisch Christen“ en inderdaad is er in de klaarheid en zuiverheid van Gandhi's uitingen, evenals in zijn daden veel van Christus herinnert. Uitvoerig licht dr. G. J. N. van der Huis dit toe in het *Soer. Hbl.* (8 Juni), om te besluiten:

Onze propagandisten „voor nationalisatie van het onderwijs“ op Java doen goed, den slotzin van de toog te lezen: „Nets staat verder van mij af, hoe exclusief te willen maken, dan muren op te bouwen om onze cultuur. Maar ik houd eerbiedig vol, dat de waardeering van een andere cultuur die der onze volgen, niet voorgaan“. Een standpunt volkomen aan dat wat schr. dezes al enkele jaren verdedigde, nog de leuze der „nationalisatie“ van Br. Indië op Java was overgewaaid. Dit standpunt: alleen dat wij aan Inlandsche kinderen is goed, dat op de cultuur rust, en dat dus ook aan de Holl.-Ind. school nationalen wortel (3 lagere klassen) geeft. Gandhi

F. C. DE BRUIJN

Danckertstraat 43 DEN HAAG Tel. 34088

Comestibles, Vleeschwaren

Koloniale Waren

Indische Ingrediënten

Bezorging door de geheele stad

ETAGEWONINGEN TE HUL

van af f 41.— per maand

in Bloemenkwartier te s-Gravenhage. Dagen te bevragen: Hazelaarstraat 2.

Kantooruren 9-12.30 en 1.30-5 uur

Telefoon 31069.

De Amateur
FOTO
HANDEL

TELEFOON 30098
Goudsbloemlaan 126
..... DEN HAAG .....

Voor inlichtingen betreffende de NEBO-methode staan wij steeds gereed. Met de NEBO-producten zijn wij een nieuwe phase ingetreden.

Cursus Boekhouden M.O.

Bij voldoende deelname **Mondelinge Cursussen** te 's-Gravenhage, Deventer, Tilburg, Roermond en elders ter opleiding voor de examens in 1927.

Ook schriftelijke lessen.

Inlichtingen en inschrijvingen bij het **Haagsch Instituut voor Handelopleiding, Azaleastr. 51, 's-Gravenhage.**

KONINKLIJKE MEUBELTRANSPORT-MIJ.
DE GRUIJTER & Co.
DEN HAAG
AMSTERDAM :: ARNHEM

Bergplaatsen voor Inboedels
:: Bewaring bagage ::
voor repatrieerenden
OVERZEET-TRANSPORTEN

De „Sum. Post“ (19 Juli) wijst er op hoe de natuur het eiland Sumatra, dat nog slechts zulk een korte ontwikkeling als cultuurland kent, met zeer bijzondere eigenschappen heeft begiftigd. Aanvankelijk was het de *tabak*, die langen tijd de hegemonie had. Thans blijkt dat ook voor *thee* de klimatologische en andere omstandigheden zoo gunstig zijn, dat er sinds het laatste jaar een duidelijk onderscheid gegroeid is tusschen Java- en Sumatra-thee. De Londense markt legde het eerst hogere prijzen aan voor de thee, van Sumatra afkomstig, terwijl later de Amsterdamsche markt volgde. In het behaalde overzicht heeft ook de betere sorteering van de Sumatrathee een rol gespeeld. Maar niettemin wordt door experts in Holland beweerd, dat de Sumatrathee, mits de tot dusver gevolgde serieuze productiemethoden gehandhaafd worden, op den duur aan de spits van de markt zal komen te staan. Ook hierbij zal het waarschijnlijk niet uitsluitend om de Sumatrathee gaan, maar om de daarmede te creëren combinaties. De Javakinaplanters zien de toekomst somber in, omdat Java met de *kinacultuur* op Sumatra zeker niet zal kunnen concurreren. Op dit product legt men zich meer aan de Westzijde van dit eiland toe, terwijl in den laatsten tijd ook het verdere Zuid-Westen schitterende resultaten oplevert. Ten aanzien van de *rubber* bestaat nog eenige twijfel of op Sumatra meer product tegen lager kosten kan worden verkregen, ook al gaat de meering van velen reeds in die richting. Maar bovendien zou men naar den *oliepalm* kunnen verwijzen, die op Sumatra een geheel eigen type heeft verkregen, dat tot dusverre het voor de doeleinden, waarvoor men dit gewas aanwendt, meest voordeelige type is gebleken. Telkenmale hoort men dan ook, nu de energie en de durf weer toeneemt, van plannen tot verdere exploitatie van landstroken op Sumatra.

Woningbureau P. MAN
Steenhofstraat 5 bij 't Station - Interc. Tel. S. 45
SOESTDIJK

Verstrekt inlichtingen over Buitenplaatsen, Villa's Landhuizen en Bouwtterreinen. Zondags gesloten

Vraagt gratis *Woningcourant van Vraag en Aanbod van P. MAN* voor Soest, Soestdijk, Soestduinen en Omgeving.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verzorging van den Veevastel in het Krawangsche.

I.

Naar de meening van den schrijver, welke is neergelegd in de „Perniagaan“ van 16 Februari 1925, wordt het werk van den adjunct-gouvernements veearts en zijne twee vee-mantris in het Krawangsche, bemoeielijkt, omdat de ressorten voor dat personeel te uitgestrekt en de telefoonverbindingen niet alle in Regeeringshand zijn.

Tengevolge van deze laatste omstandigheid komen de dienstberichten dikwijls in het geheel niet of somtijds gebrekkig over, tot schade van eene spoedige afwikkeling van zaken.

Met betrekking tot de verzorging van den inheemschen veevastel, kan het gunstig bericht worden vastgesteld, dat de bevolking daarin meer belang gaat stellen dan vroeger.

Wel tornen men in de hooger gelegen streken nog vele malen tegen de oude begrippen van de bevolking ten deze op, doch de veearts heeft geleidelijk het vertrouwen van het volk weten te winnen en is de toestand, naar de meening van den schrijver, thans van dien aard, dat, voor het geval eene besmettelijke ziekte uitbreekt, er op kan worden gerekend, dat daarvan tijdig kennis gegeven wordt aan het Bestuur en dat van de zijde van de bevolking daadwerkelijke hulp zal worden verleend.

Dat de inheemsche vee-eigenaren niet meer onverschillig staan tegenover den toestand, waarin hun vee verkeert, kan o.m. hieruit blijken, dat men gaarne dit vee aan de kleine operatie van inenting onderwerpt, een feit dat van te meer belang is, omdat die eigenaren te Poerwakarta dikwijls hun vee wat te spoedig zenden naar Batavia en Bandoeng.

Ten opzichte van de veeverzorging in het Krawangsche, mag men vertrouwen hebben in de toekomst. Die verzorging geldt in de eerste plaats de aanwezige 150.000 karbouwen, waarvan het grootste aantal in de vlakten voor sawaharbeid voorkomt en naar het aantal waarvan, de maatschappelijke welgesteldheid van de eigenaren wordt bepaald.

Als slachtvee heeft de karbouw groter waarde voor de bevolking dan het rund, doch het gebruiken van karbouwen vleesch heeft jammer genoeg dit gevaar in zich, dat het de verspreiding van miltvuur, waaraan de karbouwen zoo dikwijls lijden, in de hand werkt en schadelijk is voor den mensch.

In het jaar 1919 stierven in de desa Tjikideung tal van personen, tengevolge van onvoldoend toezicht op

N.V. STOOMWASCH- EN STRIJKINRICHTING
voorheen
H. A. v. STARRENBURG

OPGERICHT 1875

Fahrenheitstraat 168
TELEFOON 31791
'S-GRAVENHAGE

Stoomververij en Chemische Wasscherij „DUINOORD“.

Begoniastraat 188-190 Telefoon 36048
Hoek Goudsbloemlaan DEN HAAG

Goederen binnen 4 dagen zonder prijsverhoging thuisbezorgd.

Heerencostumes . . . f 4.—	Wol en Plu. p. □ el f 0.40
Mantelcostumes . . . f 4.—	Handschoenen, per
Jassen, vanaf . . . f 2.75	paar vanaf f 0.20
Mantels „ . . . f 2.75	Oppers en v. Heeren-
W. Dekens f 1.— en f 1.20	Costuums . . . . . f 1.50
Gest. Dek. f 1.50 en f 1.75	Idem m. ontvlecken f 2.50
Vitrages . . . per □ el f 0.15	Dames-Costuums
Madras. . . „ „ „ f 0.20	naar grootte

Speciaal in het reinigen van Carrosserie-Bekleding

Garage JANSEN, Wassenaar
135 Rijksweg 135
Tel. KIEVIT (Haag) 562
Service and Filling Station

heeft op de lagere school nooit Engelsch geleerd, en is een der vele voorbeelden, dat het leeren van de vreemde taal een schitterende beheersching niet uitsluit. Er is in het optreden van Gandhi veel tegenstrijdigs, dat op diepe innerlijke conflicten wijst. Hij is, wat Keyserling van de theosofen zegt, iemand, die Oostersche gedachten op zijn Westerschen uitvoert. Jarenlang een bewonderaar van Engeland en Engelsche cultuur, is hij door teleurstelling verbitterd en naar het andere uiterste overgeslagen: weg met al wat Westerschen is, weg met alle moderne beschaving, terug tot het oude Indië! Met alle hartstocht en daadkracht van den Westering heeft hij passiviteit gepropageerd en heeft hij massa's in beweging gebracht zonder reëel de verhoudingen te zien. En dat is de oorzaak geworden, dat hij ondanks 't aureool, dat een Engelsche gevangenis hem geeft, politiek heeft afgedaan.

De Loc. (11 Juni biz. 8) bespreekt de extrême-nationalistische bemoeiing in Britsch-Indië met de Indo-Europeesche bevolking, welke in Br.-Indië zulk een gansch andere positie inneemt als hier te lande. *Gandhi en Das* — de twee grootste nationalistische leiders — zoeken beiden de Indo-Europeesche bevolking er van te overtuigen dat hun plaats aan de zijde der Indische nationalististen is, een betoog dat te eer gehoor vindt naarmate deze groep ginds verder van de Europeesche is verwijderd. Bedenkend, dat het waarlijk zoo zeker niet is of de Indo-Europeesche positie verbeterd naarmate de zelfbesturende bevoegdheid van Britsch-Indië toeneemt, waar immers de „Indianiseering“ der staatsinstellingen hen thans reeds treft, zijn deze uitspraken van Das en Gandhi — volgens „De Loc.“ — toch voor de politieke situatie in Britsch-Indië van beteekenis.

Het Bat. Nwsbl. (10 Juni) geeft een verslag van een op 13 Mei j.l. te Calcutta gehouden vergadering van „Anglo-Indians“, waarbij zich ook de Domiciled Europeans („blijvers“ onder de Europeanen) hebben aangesloten. De Anglo-Indians kunnen zich niet vereenigen met de interpretatie van „verindisching“ in de beteekenis van het ontslaan van den eenen Indiër om plaats te maken voor een anderen Indiër (Hindoe of Mohammedaan). Deze opvatting is de voornaamste reden geweest van de *werkloosheid onder de „Anglo-Indians“*. De vergadering besloot een deputatie naar Engeland te zenden ten einde de wenschen en nooden te bepleiten.

B. toont in het Bat. Nwsbl. (12 en 15 Juni) aan, met verwijzen uit de geschiedenis van het onderwijs der laatste jaren, dat het plan der algemeene Kweekschool geheel in de lijn der onderwijspolitiek ligt, dat het door hem geschetste gevaar voor onze Europeesche school denkbeeldig is geweest en steeds dreigender wordt, dat het ongetwijfeld in de bedoeling ligt via de A. K. S. te komen tot de stichting der algemeene Indische Lagere School. B. meent dat daarom de plicht is van allen, die het wel meenen met het onderwijs onzer kinderen, front te maken tegen het plan. Bij hem heeft steeds de bedoeling voorgezeten de I.-E. gemeenschap te waarschuwen voor de voor haar belangen schadelijke onderwijs-politiek. In het tweede hoofdstuk beschouwt B. het A. K. S. plan en de onderwijs-politiek meer van algemeen standpunt en dracht hij aan te tonen, dat het bijzonder Europeesche volkomen samengaat met het algemeene belang en daarmede niet in strijd is.

In- en uitvoer. Sumatra en Java.

De heer Van Citters geeft in het „Soer. Hbl.“ (10 en 11 Juni) een overzicht van de ontwikkeling van den in- en uitvoer van Ned. Indië in de latere jaren. Schr. constateert dat in de cijfers ook merkbaar wordt de invloed van het buitenlandse kapitaal, hetwelk bevestiging in ons koloniaal gebied zocht, welke invloed onvermijdelijk moest leiden tot een vermeerderde import en export naar een van de landen, die hun geld in onze Koloniën hebben geïnvesteerd. Het duidelijkst komt dit voor den dag bij de thee en eerst nu wordt het met recht, dat het een *onvergeeflijke fout* is geweest, dat men de kip met de gouden eieren heeft geslagen, doordat men geen stelling heeft genomen tegen den overgang van *theeondernemingen* in de *Engelsche handen* in de *na-cortlogse jaren*. Door de overgang van waardevolle ondernemingen tegen lage prijzen in Engelse handen is in 1923 de uitvoer van thee naar Engeland reeds groter dan die naar Nederland. Schr. hoopt dat wij deze les ter harte nemen en er ons voordeel mee doen, indien later wederom een der belangrijke uitvoerproducten een tijd van *depressie* mocht aanbreken.

POSTZEGELEXPOR
D. W. BRANTSEN
Frankenstraat 41 - Den Haag - Telef. 53529

Zichtzendingen uitsluitend volgens mancolijst.
Verlangt vanaf September a.s. mijn gratis maandblad.
Offertenblad met vele gelegenheidsaanbiedingen.

Maison H. HOEK - Den Haag
OBRECHTSTRAAT 295
 Levering van Dames- en Heerenkleding naar Maat
 Atelier voor reparatiën en keerwerk
 Aan H.H. Ambtenaren gemakkel. betalingsconditiën

The Famous JAMES
Je Motormerk.
 Vraagt
 Geïllustreerde prijscourant
THE BRITISH MOTOR AGENCY
 DANCKERT STRAAT 54^B
 'S-GRAVENHAGE TEL. 34318

Vraagt Uwen leverancier
LEVENS MIDDELEN
 VAN
J. A. STAM
 AMSTERDAM (Holland).
 Speciaal in Vries- en Koelkamer-Artikelen.
 Export naar Oost- en West-Indië.

NIJMEGEN
H. J. C. TER HORST
 v. h. N. V. PROVINCIALE IJZERHANDEL
 MOLENSTRAAT 126, Tel. No. 1835 NIJMEGEN.
 SPECIAAL ADRES voor
complete Keuken-Inrichtingen

THEO WANDERS & Co.
 Van Broeckhuysenstraat 15 — Tel. 2441
NIJMEGEN
 Piano's - Vleugels - Orgels - Pianola's
 Zeer gemakkelijke betalingsvoorwaarden
 STEMMEN - REPAREREEN - VERHUREN - INRUILEN

NIJMEEGSCHE IJZERHANDEL
 Molenstraat 79-81 Broerstraat 16.
 Het meest gesorteerd en goedkoopste adres voor
 Huishoudelijke artikelen, Gereedschappen, enz.
 Vraagt prijzen s. v. p.
 Verzending naar Oost- en West-Indië onder garantie.

BOEKHOUDEN.
 Grondig onderwijs in eenige maanden, mondeling en schriftelijk (5000 oud-leerlingen). Prospectus met prima getuigenissen en opgaaf van leerboeken op aanv. bij
J. C. TER BRUGGEN
 Leeraar Boekhouden M. O.
 Boreelstraat 5 - Lijn A. - Den Haag

de karbouwen die voor de slachterijen waren bestemd, terwijl dit onvoldoende toezicht moest worden gegeven aan gebrek aan deskundig personeel, zoodat de groote massa ook niet wist of men met goed of slecht vleesch te doen had.
 Het aantal runderen in het Krawangsche wordt geschat op 15000.
 Vroeger trof men die dieren uitsluitend aan in de hooger gelegen streken, doch thans komen zij ook in de lagere landen voor en zelfs in een stijgend aantal, sedert men in het jaar 1915 is begonnen het rund het karbouwenwerk op de sawah te laten doen, omdat het rund minder aan besmettelijke ziekten onderhevig is dan de karbouw.
 Voor de verbetering van het runderras, is ook het een en ander verricht. Men heeft destijds 3 stuks Bengaalsche stieren ingevoerd, doch daarvan is slechts nog één in leven.
 Geïnspireerd door den veearts, zijn er thans te Tegalaroe 12 stuks Bengaalsche stieren, die tegen den prijs van f 80.— per stuk zijn aangekocht.
 Men heeft getracht tot eene schikking te komen met de Afdelingsbank terzake van de levering uit Midden Java van vrouwelijke runderen, op gemakkelijke betalingsvoorwaarden, doch die schikking is niet tot stand gekomen.
 Het grootste gedeelte van de 10000 aanwezige paarden treft men aan in de districten Segalakerang en Tji Salak.
 De bevolking zelve heeft f 1200.— bijeengebracht, waarvan f 800.— is besteed voor den aankoop van 2 goede hengsten, welke thans haar eigendom zijn.
 Men is over de resultaten tevreden, hetgeen kan blijken uit de vraag naar bergpaarden, welke thans zeer gewild zijn.
 De door het gouvernement ter beschikking gestelde hengst is te Plered aanwezig.
 Voor elke paring betaalt de belanghebbende f 2.50.
 Het Noordelijk gedeelte van Krawang met zijne vele moerassen, is voor het houden van paarden niet geschikt.
 De dieren zijn niet bestand tegen de muskietenplaag en tegen de veel voorkomende Surrahziekte.
 (Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.
China en Amerika.
 Wanneer men de toestanden waarin op dit oogenblik China verkeert aan een ernstig onderzoek onderwerpt, dan, zoo schrijft men in de "Sinar-Sumatra" van 4 Februari 1925, kan men onmogelijk tevreden zijn met den gang van zaken in dat groote land. Steeds blijven de berichten van onrust in alle deelen van het land voortduren, terwijl de overtuiging is gevestigd, dat de vreemdelingen de voorhoede vormen van die personen, die leiding geven aan de zaken van de groote Chinese Republiek.
 De Chinese schaaakspelers op het politieke schaaakbord van China worden steeds heviger in hun toorn en de vreemdelingen met hunne listige praktijken hebben hunne gedachten tot het uiterste gespits op de materiele voordeelen voor hun eigen land, ten koste van het Chinese Volk.
 Dit zijn feiten, die niet vallen te loochenen.
 Zeer aanzienlijk is het kapitaal dat de Westelingen in China hebben gestoken.
 Ook de nijverheid en de fabrieken werken voor een groot gedeelte met Westersch Kapitaal, en wel zoodanig dat het, naar schrijver's meening, gewettigd is de overtuiging uit te spreken, dat de Vreemdeling leeft op kosten en van het zweet van het Chinese Volk.
 Die toestand is te ingewikkelder omdat:
 1o. het Chinese Volk nog niet in staat is beloften te geven voor de toekomst;
 2o. dat het Westersch Kapitaal de Chinezen in staat moet stellen wetenschappelijke en praktische kennis van de economie van het land op te doen;
 3o. dat het Chinese Volk geleidelijk inzicht krijgt in de hoegrootheid der schade, welke het wordt toegebracht;
 4o. dat het geld der Vreemdelingen noodig is voor hulp (arbeid en loon) van het volk, dat zijne vleugels vrij en breed wil uitslaan.
 Naar de meening van den schrijver, is de zucht naar de Macht en naar rijkdom van de Militaire Partij in China, de oorzaak van al de onlusten.

Comestibles- en Delicatessenhandel
JACQUES PIJL, Cuisinier
BLOEMENDAAL
 Bloemendaalsche Straatweg 28-30 Telef. 22262
 Zijweg 22 OVERVEEN Telefoon 2095

Hoewel die Militaire Partij zeer goed weet hoe schadelijk hare actie is voor het land, blijft het Eigenbelang toch op den voorgrond treden.
 Zij geeft het vreemdelingen-element als het ware de taak in de hand om de leiding van de zaken op zich te nemen en uit te breiden, terwijl ze weet dat ook logvoeren geld kost, hetwelk moet worden opgenomen, en dat concessies moeten worden verleend en landstreken moeten worden afgestaan, die waardevolle mineralen en grondstoffen bevatten.
 De schrijver beschouwt om die redenen de Militaire Partij een vloek voor het land.
 Het is algemeen bekend op welke fanatieke wijze de Chinese Generaals streven naar het bezit van de Macht en van geld, dat zij tot miljoenen dollars deponeeren bij de vreemde Banken en dat door dwang verkregen is van het Volk dan wel als belooning van een of andere Mogendheid, die zoo gaarne zoude zien de China's rijkdom zich naar elders verplaatst.
 Degenen, die in die richting werken, zijn vooral de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, in wier optreden een groot deel van het Chinese Volk steeds het grootste vertrouwen heeft gesteld en zich beschermde tegen de dikwijls willekeurige handelingen der andere Westerse Mogendheden.
 Doch wanneer op dien eestand dieper wordt ingegaan, komt men tot de overtuiging dat de Vereenigde Staten van Noord-Amerika de ware vrienden van China niet zijn.
 De Amerikaan treedt vriendelijk en minzaam op, plaatst tegelijkertijd groote Kapitalen in China, en trekt zich daarna terug, ten einde het groote doel, dat hij heeft voorgesteld ter gelegenheid te bereiken.¹⁾
 Die financieele politiek is ook wel gericht op Japan, doch toch nog meer op de Chinezen, waarvan velen een levensbestaan hebben gezocht in Amerika en meer in het bijzonder in Californië.
 Toen de toestanden daar geregeld waren, werden echter de immigratie voorschriften wederom in passing gebracht, waaruit men kan waarnemen Amerika, wanneer het oogenblik daartoe gekomen is de handen terugtrekt.
 (Wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.
Boschbouwkundig Tijdschr. Tectona.
 De April-Mei-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Het verjongingsonderzoek van sandelhout (*Santalum album L.*) op Java, door F. Kramer. — Sandelhout op Timor, door Th. Rahm. — De begroting van het Boschwezen voor 1925, door W. Zwart. Het „United States Forest Service Standard Compass“ en een nieuwe methode voor de bepaling van de miswijzing, door J. W. Gonggrijp. — Boschbescherming op Java.
 Voorts eenige „korte berichten“: de leeftijd der tuurdjatibosschen, door F. W. Snepvangers. — Whitebantengs in de bosschen van Noord-Japara in 1853, door E. H. B. Brascamp. — Over de sortimentsverdeling van het djatitimmerhout, door H. Beckman. — Over den achteruitgang der djatibosschen, door W. Zwart.
 Ten slotte de vaste rubrieken: Literatuur, Personalien, Marktberichten, enz.
Tin op Flores.
 Over dit onderwerp — hetwelk steeds groote belangstelling verwierf — eene beschouwing van Dr. J. Ehrat in het Juni-Nr. van de Mijningenieur. Na een overzicht te hebben gegeven van de vele pogingen, welke in den loop der tijden zijn gedaan om op genoemd eiland tinerts in exploitabele hoeveelheden aan te treffen, welke pogingen steeds zonder resultaat zijn gebleven, geeft schr. als zijne meening te kennen dat de hardnekkige verhalen omtrent tin en tinwinning door de bevolking op Flores van allen grond onthoofd zijn.
 Schr. besluit: „Wel is het jammer dat de wensch, gekoesterd door Prof. Vermaes: „Flores moge een twee-de Billiton worden“, niet verwezenlijkt werd.“
Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingwetenschap.
 Het 2e stuk van dl. 69 (jaarg. 1925) bevat: Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. V. Het zondebesef bij de Toradja's (vervolgd). — Twee belangrijke conferenties, door Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer

GODELINESCHOOL TE HILVERSUM.
 LAGERE SCHOOL VOOR JONGENS EN MEISJES.
 MIDDELBARE SCHOOL VOOR MEISJES.
 Prachtige, gezonde ligging. Kleine Klassen.
 Prospectus op aanvraag.
 De Directrices:
 G. J. THOMASSEN, Ministerpark 8.
 E. J. F. SCHMIDT, Heuvellaan 6.

Drogisterij „De Korenbloem”

WED. G. BOLAND

Lijsterbesplein 1 - Den Haag - Tel. 35514

Uw beste adres voor **Spécialité's, Parfumeriën, Toilet-artikelen, Gummi, Bed-, Wagen- en Wiegzeilen, Badmutsen**
Babyweegschalen, Ondersteken, Windkussens te huur
Naim gesorteerd in Yardley-artikelen. Wijn-Depôt
Stofzuiger „Electrolux” te huur à 25 ct per uur, 8 uur f 1.50
Thuisbezorgen zonder prijsverhoging.

Dubbeldam. — Die Koöperation in der holländischen Mission, von Dr. F. J. Fokkema. — Onderwijs Zending in Ned. Oost-Indië, door H. Meyerink. — De wereldtaak der Christelijke Kerk. Internationale studentencongres te Manchester van 31 Dec. 1924—31 Jan. 1925, door G. W. A. Pruis. — Uit de Javaansch-Soendaneesch-Maleische pers — Literatuur-aankondiging.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 49. De reorganisatie der bergcultures, door W. C. van der Meulen, voorzitter van den Indischen Ondernemersbond. — Het biochemisch onderzoek van den bodem. Voordracht van den hr. J. T. van der Meulen (zie ook No. 50). — Inferieure theeën, Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Bodem-ontpuiting als economische factor, door Prof. J. van der Meulen (ontleend aan het Tijdschr. voor Econ. Geografie; zie ook No. 50). — Maandelijksch overzicht van de Indische productiemarkten.

No. 50. De reorganisatie der bergcultures (1924—1925). — Wat kan de Europeesche rubbercultuur doen zich sterker te maken tegenover de concurrentie van de Inlandsche rubber? door Dr. O. de Vries. — Ondernemersraad voor Ned.-Indië. Een rede van Prof. J. van der Meulen. — Wetenschappelijke grondslagen der selectie, door Dr. W. H. Arisz. — De Japansche thee-industrie. — Plantersverlangen. De reorganisatie der bergcultures.

Cinchona.

Van dit tijdschrift, bevattende korte mededeelingen betreffende de kina-cultuur, onder redactie van het Gouvernements Kina Proefstation, is weder een aflevering verschenen (jaarg. II, No. 1). Den inhoud weer te geven is ondoenlijk door de groote verscheidenheid.

De Indische Culturen.

Inhoud van No. 11 (1 Juni '25). Europeesche culturen op Celebes, door Holtus. — Het enten van mangga, door de Vries. — Occulties als plantmateriaal, door Dr. Schweizer. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar, door „de Havik”. — Korte berichten: Monografieën van den Belasting-Accountantsdienst. — Het uitvoerrecht op zgn. Inlandsche rubber. — Wat er achter de „model-theeonderneming zit”. Enz.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 14, afl. 6 (Juni '25). Tusschen de beren (in den Indische, Sumatra's Westkust), door O-Viri (met ill.). — Een paar planten uit Kroef's bovenlanden (met geïllustreerde plaat), door J. Beumée. — Een bijzondere vrucht (Santalia), door Dr. A. Rant (met ill.).

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 85, afl. 1. Verslag over het jaar 1924 der Natuurkundige vereeniging in Ned.-Indië. — De algemeene vegetatie van den Lawoe-vulkaan in Midden-Indië, door Dr. W. M. Docters van Leeuwen. — Vulkanische verschijnselen en aardbevingen in 1924, door Dr. S. W. Visser.

Javaansche kunst in Musea.

De reeks monografieën, welke onder den verzamelaar „Ars Asiatica, études et documents publiés par la direction de V. Goloubew” verschijnt bij G. van Oost (Parijs en Brussel), zal in het najaar eene publicatie van Prof. Dr. N. J. Krom het licht zien. Het werk handelt over voorwerpen van Javaansche kunst in musea hier te lande zoowel als in Indië, alsmede in particuliere verzamelingen. „L'art javanais” zal worden eene publicatie in 40 platen, met ongeveer 80 blz. tekst en 60 platen ter illustrering.

De Indische Post.

In den inhoud van No. 26 (30 Mei '25). De Inlandsche beweging in Aziatisch verband. — De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië met de landen van de Zuid-Oost, door J. G. Wiggers (vervolg; zie ook No. 27). — De invloed op de Inlandsche bevolking (slot). — Oecoverhalen. Een onverzoenlijke. — Oostersche en Westersche geneeskunde (zie ook No. 27). — No. 27 bevat, behalve de boven reeds aangeduide artikelen, o.m. nog een korte schets van de Java-cultuur, welke op Java hoe langer hoe meer de overhand begint te trekken.

Handelsvereniging „Amsterdam”.

In Nr. 28 (11 Juli) van Eigen Haard wijdt de hr. H. G. J. van der Mandere eene historisch-economische beschouwing aan de „H. V. A.”, de machtige handelsvereniging op het gebied van Indische culturen, handel en industrie. De volgende getallen geven hiervan een

Boomkweekerij JOH. KRAAYENBRINK

SOESTDIJK

Adviezen
Plannen
Begrotingen

Geïllustr. Prijscourant gratis op aanvraag

denkbeeld. In 1879 opgericht met een maatschappelijk kapitaal van 1½ miljoen gulden, bedraagt dit thans f 25 miljoen; ze beheert op Java 12 suikerfabrieken, 2 tapioca- en 2 vezelfabrieken, en eenige rubber- en koffielanden; op Sumatra een aantal thee-, koffie-, tabak-, olie- en rubberondernemingen, benevens 2 vezelfabrieken, in al welke bedrijven een vermogen is vastgelegd van ruim f 130 miljoen!

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 22 (12—18 Juni '25). Ons kadaster, door B. — Uitstervende Dajakstammen (werk voor Bestuur en Missie), door B. — Gewest en provincie. Verhouding en naamgeving. — De Land- en Tuinbouwtenoonstelling te Patjet (Sindanglaja). — Causerie over communisme (vervolg). — Regeeringsbemoediging met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië (Uit een rede van Mr. M. W. F. Treub).

Koloniale Studiën.

9e Jaarg. No. 2 (April '25). Statistische welvaaris-waarneming, door Mr. A. G. Vreede. — Het tweede tienjarig tijdvak van het bestaan van het Landbouw-Departement, door J. G. Hoekman. — De Hoofdenrechtspraak in de onderafdeeling Boentok (Zuider- en Oosterafd. van Borneo), door J. Mallinckrodt. — Over sociale maatregelen, door Mr. Dr. J. B. Peyrat. — De bevolkingsrubbercultuur in de afd. Oelei Soengei der res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door M. T. Velsing. — De grondpolitiek der gemeente Batavia van dezen tijd, door Ir. F. J. Kubatz. — Persoverzicht. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Mercur.

No. 29 (17 Juli). Leon Nemry: Les Pays-Bas après la guerre, besproken door Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart. — H. Ketner †. In memoriam, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Vereeniging van Thee-Importeurs. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924 (ontleend aan het jaarverslag van de Ned. Handel-Mij.). (Slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoodaer de overige vaste rubrieken.

Voorloopige cijfers en gegevens omtrent de werkzaamheden van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken over het jaar 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Landsdrukkerij. Jaarverslag over 1924. (Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Statistiek van aanplant, produceerenden aanplant en productie van de groote culturen van Sumatra's Oostkust, Atjeh en Tapanoeeli, per 31 Dec. 1924. Uitgegeven door de Handelsvereniging te Medan.

Begrotingsrekeningen van bedrijven, door F. Punt. (Locale Belangen, 1 Juni '25).

Het beleg van Batavia in 1629 en van Maagdelijn's sterkte, door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 10 Juli '25).

De geschiedenis van de Nederlandsche Handel-Maatschappij tot aan de vestiging te Amsterdam, door Dr. M. G. de Boer. (Tijdschr. voor Geschiedenis, 1925, afl. 3).

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut”, Amsterdam, Veertiende jaarverslag 1924. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Handel in Sandelhout, door Prof. Dr. H. Blink. (Tijdschr. voor Econ. Geogr. 15 Juli '25).

Persoonlijke herinnering aan Raden Adjeng Kartini, door Marie Ovink—Soer (slot). (Vrije Arbeid, Juni '25).

Irrigation in Insulinde. Extensive new projects. Mel III. (Netherlands Indies Review, June '25).

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag over 1924. (Deventer J. de Lange).

An expedition to the Kalabit country and Mt. Murud, Sarawak (North Borneo), by E. Mjöberg. With ill. and map. (The Geographical Review, July '25).

Suriname.

Van de hand van den heer Fred. Ondschan Dentz, den onvermoeiden vorscher in de geschiedenis van Suriname, vonden wij in „De Periskoop. Algemeen

NIJMEGEN

Stoomververij en Chemische Wasscherij GEBR. POLKAMP & CO

Fabriek en Kantoor: —
Wolfskuilsheweg - Telefoon 1641

Filialen: —

ZIEKERSTRAAT 4 te NIJMEGEN

BAKKERSTRAAT 60 te ARNHEM

Reinigt en Verft alles

BOULANGERIE - VIENNOISE

SPECIALE BROODBAKKERIJ

Firma Joh. v. Gemert Jacobs

GROOTE STRAAT 15 - TELEFOON 1558 - NIJMEGEN

Eenigst adres voor **Hollandsche-, Fransche- en Duitsche Broodsoorten**
Wagens in ALLE wijken.

J. H. KAPPÉ NIJMEGEN

BRANDSTOFFENHANDEL

AREND NOORDUIJNSTRAAT 15-17 - TELEF. 2336

Alle soorten **Brandstoffen**
prima en tegen concurrerende prijzen

C. REIJERS

HOF-FOTOGRAAF

St. Annastraat 9 - NIJMEGEN - Telef. 107

In de stad aan huis te ontbieden zonder
prijsverhoging

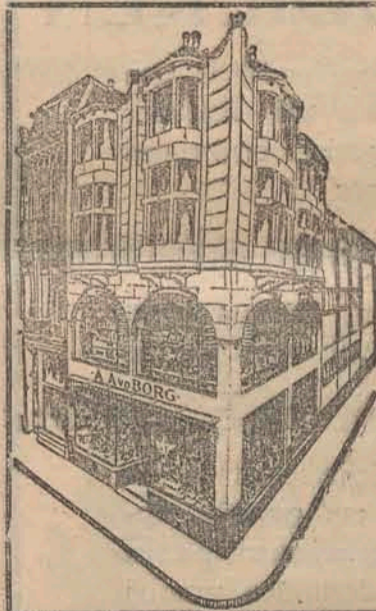
P. TH. VIS, BANKETBAKKER

ST. ANNASTRAAT 250 HOEK GROENESTRAAT

NIJMEGEN ··· TELEFOON 950

EERSTE KLAS BANKETBAKKERIJ

Specialiteit in Boterspeculaas

A. A. v. d. BORG

Broerstraat 43

NIJMEGEN

WARENHUIS

VOOR

Galanterieën,
Porcelein-, Glas- en
Emaillwaren,
Borstelwerk,
Schoonm.-artikelen,
Lederwaren, Staal-
en Mandenwerk,
Grote keuze
Kinderspeelgoederen

Dagelijks iets nieuws.

VASTE PRIJZEN
à CONTANT.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Verlofgangers,

meer U zich in Den Haag en Omstreken vestigt, laat Uw wasch behandelen door de

Electrische Wasch- en Strijkinrichting

AN KUYEREN & HORSTMAN

WINGERDSTRAAT 45 - DEN HAAG

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve 20,536,861.-
Buitengewone Reserve 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Strait-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscrédietbrieven.
Deposito's.
Rekeningen-Courant.
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

Berijdt
Gazelle

Geen beter Hollandsch rijtuig

J.F. VROLIJK ZOUTMANSTR. 10^A
TEL. 34725
's-GRAVENHAGE.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

Wanneer U PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen
Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. 11987*

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3.

Bijkantoor: BATAVIA, Voorrij Zuid

Gunstige Tarieven en Verzekeringsvoorwaarden.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de **O. L. V. E.**

Weekblad voor Suriname" een artikel met het opschrift „Bronovo en een stuk Surinaamsche geschiedenis".

Eerst wordt het een en ander medegedeeld over de stichting van het Diaconessenhuis aan de Laan van Meerdervoort te Den Haag. Dan vervult de schrijver: „Thans de vraag wat Suriname met den naam Bronovo (klemtoon op de eerste lettergreep) te maken heeft.

De stichteres, Sara Katharina de Bronovo, had Suriname zelf nimmer gezien. Zij was geboren te Rotterdam op 17 Februari 1817 en overleed op 28 Juni 1887 in Den Haag, doch haar moeder behoorde tot een geslacht, dat sedert het einde van zestienhonderd in Suriname was gevestigd, waar het met zijn vermaagschapt families een belangrijke rol heeft gespeeld. Zij was namelijk een *Bedloo*.

Haar grootvader van vaderszijde was een Hongaar, *Johan Nepomuk von Broun de Bronovo*, ritmeester onder Frederik Rijngraaf van Salm. Zijn zoon, Jean Jacques, zich noemende J. J. Bronovo, werd op 17 December 1787 te Haarlem gedoopt en overleed op 30 Juni 1861 te Rijswijk. Hij kwam als zeeofficier naar Suriname en huwde op 7 April 1816 te Paramaribo de weduwe van het lid van den Raad van Politie en Crimineele Justitie *Willem Hendrik Eyma*, die het jaar te voren op 20 Januari was overleden. Voor dit in huis voltrokken huwelijk met *Elisabeth Bedloo*, die op 15 September 1781 in Suriname was geboren, zie ik in mijn aantekeningen, dat Bronovo f 50 aan kerkgerechtigheid betaalde. Zij overleed op 15 December 1838 in Nederland, slechts 54 jaar oud.

Ziedaar de band tusschen Bronovo en Suriname gelegd!

Daarna geeft de schrijver een interessante reeks van voorouders van *Elisabeth Bedloo*, allen in Suriname uit Hollandsche ouders geboren. Uit deze gegevens blijkt het dikwijls — ook door *Stedman* medegedeelde — feit, dat weduwen in dien tijd verscheidene malen hertrouwen.

De meeste bekende was de Haagsche predikantsdochter *Charlotte Elizabeth van der Lith*, die achtereenvolgens met drie gouverneurs en twee predikanten trouwde. Over deze vrouwelijke *Blauwbaard*, door gouverneur *Mauricius* het „orakel der cabale" genoemd, kan men in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" onder het hoofd „Audra" het een en ander lezen.

De „Javabode" bevat onder het hoofd: „De run op Java-melasse", een belangwekkende beschouwing, naar aanleiding van het feit, dat de *Pure Cane Molasses Company* in den laatsten tijd zeer hooge prijzen besteedt voor melasse, het afvalproduct der Javasuikerfabrieken. Op de afscheepplaatsen bouwt genoemde onderneming geweldige tanks voor ontvangst van de melasse. Een heel wagenpark van tankwagens en een vloot van tankschepen dienen voor het transport naar de Vereenigde Staten.

Uit de melasse moet spiritus verkregen worden ter vervanging van benzine, nu de productie plus de import van benzine, in de Unie sterk vermindert. Spiritus uit melasse gestookt, zou in een deel van het tekort kunnen voorzien.

De „Javabode" wijst op de wenschelijkheid, dat de Java-suikerfabrieken in eigen beheer spiritus uit melasse zullen gaan stoken en dat het proefstation den suikerfabrikanten tijdig den weg zal wijzen om spiritus van goede brandstofkwaliteit in eigen stokerijen te bereiden. Voor de toekomst zou dit groote winsten kunnen beloven, die van te meer betekenis zouden zijn, naarmate de suikerprijzen verder dalen.

Het bovenstaande ontleenen wij aan het „Handelsblad" van 15 Juli.

Bedriegen wij ons niet dan koopen de Amerikanen ook in Suriname melasse op.

In verband met het bovenstaande verwijzen wij naar de beschouwingen van den heer *Pyttersen* over kracht-alkohol voor motoren uit melasse in „De West-Indische Gids", 5de j.g. (Juni 1923), blz. 116 vlg., en in zijn Rapport aan den Minister van Koloniën (gedagteekend Augustus 1922), blz. 30 en 71.

Schriftelijke vragen van den heer *Wijnkoop* aan den Minister van Koloniën:

Is het den minister bekend, dat volgens het blad *De West* van 15 Mei j.l. een wachter van het ondernemingshospitaal op de plantage *Mariënborg* in Suriname een schot gelost heeft, waardoor een der op die plantage werkende Javaansche contractarbeiders verwond is, en dat daarna een ter plaatse gestationeerde hoofdagent

nog twee van de tegen deze eerste schietrij te loopende Javanen verwondde?

Is het den minister bekend dat de autoriteiten aldaar — volgende op een door hen, althans volgens die rant, gehouden onderzoek naar aanleiding van het geeren der Javanen op deze schietrijen — een twaalf tal Javanen hebben doen in hechtenis nemen?

Kan het zijn, dat de Javanen, die hun zieke kamden in dit ondernemingshospitaal te *Mariënborg* brengen — een euvel, zooals dat heet, waartegen eerste schietrij gericht was — dit doen omdat landgenooten daar geen voor hen geschikt eten vangen?

Acht de minister dit schieten een geschikt middel zulk een euvel, als het er een is, tegen te gaan?

Is de minister van meening, dat de buitengewone agent van politie, *Dil Mahomed*, die in dienst van Surinaamsche onderneming en regeering tegen zijn vaansche landgenooten te *Mariënborg* optreedt en aan de schietrij onschuldig heet, niets tegen de vaansche arbeiders in Suriname op zijn geweten heeft?

Is het den minister bekend, dat de troep militairen en politieagenten, die tegen de te hoop geloopten Javanen in het vuur gevoerd werden, plotseling — zo dat heet omdat een onvindbare dader eerst een schot gelost zou hebben — zonder zelfs een bevel af te wten, een vuursalvo heeft gelost?

Weet de minister, dat deze te hoop geloopten Javanen zelfs geen vuurwapenen bij zich droegen?

Wijl de minister, naar aanleiding van dit alles, zeggen een zelfstandig onderzoek naar deze drie bele schietpartij te *Mariënborg* in te stellen zou naar de directie aanleiding als naar de diepere oorzaken, en wil de minister bevorderen, dat de directe indirecte veroorzakers van dit optreden tegen de vaansche contractarbeiders streng gestraft worden?

Acht de minister het door deze gebeurtenissen, symptomatisch schijnen, niet noodzakelijk een onderzoek in te stellen naar de toestanden op de plantage *Mariënborg* in het bijzonder en naar die op de Surinaamsche plantages waar Javaansche arbeiders werken in het algemeen, en van dit onderzoek met bekwame spoed verslag te doen aan de Staten-Generaal?

Curaçao.

Curaçao in 1924.

Aan de „openingrede" van den Gouverneur, in Kolonialen Raad gehouden, ontleenen wij het volgende:

Eene groote voldoening is het te kunnen vermelden dat de economische toestand van het eiland *Curaçao* in 1924 bijzonder gunstig is geweest. Deze verblijdende toestand was wederom in hoofdzaak te danken aan het feit, dat er bij de *Curaçoesche Petroleum Maatschappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* voor de rend voor zeer vele arbeiders loonend werk was vinden, terwijl ook het in het verslagjaar beduidend toegenomen havenverkeer in belangrijke mate bijdroeg tot het ontstaan van den gunstigen toestand.

Toch waren er ook in 1924 enkele ongunstige factoren; van overwegenden invloed op den algemeenen toestand bleken zij echter niet.

Was de maisoogst 1924/1925, in verband met de overvloedige regens over het algemeen genomen, gering, de dividendi-oogst daarentegen was gering. De prijzen van oranjeschillen ondergingen in 1924 weinig verandering ten goede en de prijzen van geiteveeren waren zeer laag.

Uitvoer van zout had in 1924 zoo goed als niet plaats. Op *Aruba* kon de economische toestand gedurende een groot gedeelte van het afgelopen jaar niet genoemd worden.

Handel en scheepvaart verkeerden in kwijnende toestand.

In het algemeen teleurstellende oogstuitkomsten, vertrek, voornamelijk naar *Curaçao*, van vele arbeiders wegens gebrek aan werkgelegenheid op het eiland, waren mede oorzaken daarvan.

Tegen het einde van het jaar echter kwam een verandering ten goede, in verband met den aankomst van de werkzaamheden van de „*Lago Oil & Transport Co*" op dat eiland. De naaste toekomst belooft ongekenden bloei.

Op *Bonaire* was de economische toestand niet verdedigbaar. De oogst van mais, peul en vruchten was schraal, de dividendi-oogst daarentegen was niet slecht en dit bij prijsnoteringen iets beter dan in 1923.

De visscherij en de scheepvaart waren er normaal

COMESTIBLES KOLONIALE WAREN
JAN NOOIJEN

Stephensonstraat 48 Telephone 3277

Alvorens men zich voorziet van een leverancier, verzuime niet een uitgebreide prijs-courant mijner zaak aan te vragen.

Indische Ingrediënten Delicatessen

ZOUTMANSTRAAT 42 DE RENTEKAS ..... 's-GRAVENHAGE

Effecten - Coupons - Rekening-Courant

Spaarkas renteverg. 4 pCt. Safe-Inrichting

verschaffen aan velen een middel van bestaan. De aloë-oogst, op zich zelf niet onbevredigend, gaf het resultaat, dat er van werd gehoopt; er was niet veel vraag naar het artikel en de te bedingen prijzen vielen in vele gevallen tegen.

De uitvoer van zout hield in 1924 ongeveer gelijken met dien van 1923.

Ook in het verstreken jaar vonden vele Bonairiaanse arbeiders op Curaçao bij de *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* een middel van bestaan.

Uittocht naar het buitenland viel niet te constateeren. Op de Bovenwindsche eilanden kwam in het afgelopen jaar in den economischen toestand geen verandering ten goede.

Ook in 1924 gingen meerdere arbeiders naar het buitenland voor seizoenarbeid op de suikerplantages. Een proef om arbeiders van St. Martin en St. Eustatius bij de C. P. M. te werk te stellen liep op een mislukking uit.

De aan de orkaanschade van Augustus 1924 herinbrengende te hebben vervolgd de Gouverneur: Toch doet zich thans de toekomst, althans voor Eustatius en Saba, meer hoopvol aanzien.

Op St. Eustatius zal vermoedelijk de op het Fransche eilande van St. Martin met zulke goede resultaten geboven teelt van muilieren ter hand worden genomen en tot eene hernieuwde exploitatie der zwavelmijnen Saba werden door een kapitaalkrachtige maatschappij reeds stappen gedaan.

De volgende eenige cijfers: De uitvoer van strohoeden bedroeg voor Curaçao 102.000.— minder dan in 1923, doch was voor Aruba 6000.— en f 1000.— hooger.

De uitvoer 1924: f 49.641.686.—; 1923: f 28.203.903.—; voor uit Nederland f 4.604.531.— meer dan in 1923.

De hoogere invoercijfer komt in hoofdzaak op rekening van: ruwe olie, residu, ledige drums, machineolie voor fabrieksnijverheid, steenkolen, maismeel, automobielen en verduurzaamde levensmiddelen.

De uitvoer 1924: f 31.625.636.—; 1923: f 18.138.659.—; voor naar Nederland f 129.114.— minder dan in 1923.

De hoogere uitvoercijfer komt in hoofdzaak op rekening van: ruwe olie, residu, gasoline, machineolie, steenkolen en fosforzure kalk.

De uitvoer vermeerderde met 304 ton en krom 76.000 ton, voornamelijk dank zij een vermeerderde uitvoer van: hout, cement, tabak, ijzerwaren enz.

De uitgevoerde hoeveelheden olieproducten en fosforzure kalk bedroegen in 1924:

Residu	543.287 ton
Asphalt	12.377 K.G.
Petroleum	3.924.966 Liter
Dieselolie	269.953 "
Gasolie	1.490 "
Gasoline	30.739.554 "
Machine-olie	1.298 ton
Ruwe olie	385.868 "
Smeerolie	12.259.128 Liter
Fosforzure kalk	100.471 ton

De belangrijkheid van Curaçao ook als bunkersland voor steenkolen kan blijken uit het feit, dat in 1924 bedroeg het aantal stoomschepen, dat de haven van Curaçao binnenviel, 1791 met een nettoinhoud van 7.034.108 M³, en het aantal zeilschepen met een nettoinhoud van 268.248 M³.

Deze getallen met die van 1923 vergelijkende valt hier eene vermeerdering te constateeren en wel 321 stoomschepen en een nettoinhoud van 2.508 M³, en met 108 zeilschepen en een nettoinhoud van 78.524 M³.

De *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij* breidde de vloot uit met zes¹⁾ schepen; het aantal schepen der *West-Indische Scheepvaart Maatschappij* werd vermeerderd met twee.

De drie nieuwe stoomvaartlijnen, te weten: *The New Shipping Co. Ltd.* en de *Gorissen-Line* namen de vaart op in haar vaarplan op.

„De Koninklijke”. Het jaarverslag over 1924 ontleenen wij het volgend:

CURAÇAO. In verband met den toenemenden aanvoer van Venezolansche olie werd het bedrijf der *Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij* gedurende 1924 aanzienlijk uitgebreid en werd besloten de verwerkingscapaciteit der raffinaderij te verhoogen tot 7000 t per

jaar. Hieronder het verslag van de „Koninklijke”.

an Fabrikant tot Particulier
is het voordeligst, onbetwist.
U de prijsopgave van Uw verwerk abnormaal hoog, ontbiedt dan eens
ARDON & Co. HUIS-SCHILDERS
Bankastraat 107a - 's-Gravenhage
zij werken zelf.

De bestaande tankcapaciteit van p.l.m. 2 miljoen barrels zal worden vergroot tot ongeveer 3 miljoen barrels. De opstelling der daartoe benodigde tanks nadert haar voltooiing.

De vloot der *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij* werd uitgebreid met 7 schepen, elk met een brutoinhoud van 2700 M³, terwijl opdracht werd gegeven voor den aanbouw van nog 7 dergelijke schepen ter aflevering in 1925.

VENEZUELA.

The Caribbean Petroleum Company.

De productie kon in 1924 aanmerkelijk worden verhoogd; zij bedroeg 1924 770.340 kg. t., 1923 495.153 kg. t. De raffinaderij te San Lorenzo werd eenigszins uitgebreid in verband met de toenemende behoeften der Venezolansche markt.

The Venezuelan Oil Concessions Ltd.

In 1924 werden op het La Rosa terrein verschillende putten aangeboord, waardoor de totale productie 392.141 kg. bedroeg.

Zulia.

Dit stoomschip der Red D-lijn, waarvan wij onlangs vertelden dat het verkocht zou worden, is gestrand op de Roques-eilanden en wordt als verloren beschouwd.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Nederlandsche taal voor honderd jaar.

29 Juni 1821 beschikt gouverneur Cantz'laar afwijzend op een verzoek van William Smith, om uit hoofde zijner onkunde in de Nederlandsche taal, ontslagen te worden van den dienst bij de juist opgerichte schutterij als 1ste luitenant.

Hij krijgt de mededeeling thuis met de boodschap, „dat, alzoo een Inboorling eener Nederlandsche Kolonie kan en moet verondersteld worden de Moedertaal van het Land zijner geboorte te kennen zoo kan de erkende onkunde daarvan geene voldoende redenen wezen, om zoodanig iemand van zijne verplichtingen als Burger en Ingezetene te ontslaan.... wordende echter den verzoeker hierbij verder te kennen gegeven, dat het hem tot geen onoor zal verstrekken zich alsnog in de Nederlandsche taal te oefenen en bekwaam te maken.”

Uit den Verren Vreemde.

Een monument voor C. R. Das.

Het gemeentebestuur van Calcutta heeft 7000 P. St. uitgetrokken voor een gedenkteken om de nagedachtenis te eeren van den Indischen nationalistischen leider C. R. Das.

In Br. Indië is men minder bang om personenbewondering in steen of brons vast te leggen dan zulks bij ons in onze Oost 't geval is, maar men vervalt er toch niet in de uitbeelding van plaatselijke figuren of van verschijningen van kortstondige flikkering zooals dit wel in andere landen is waar te nemen. Br. Indië zou beschouwd kunnen worden als ten deze het juiste midden aan te geven.

Het besluit van den gemeenteraad van Calcutta, een maand slechts na het overlijden van den nationalistischen leider, geeft dus wel aan hoe diep de gemeenschap zich getroffen voelt door het heengaan van den voorman der Swaraj-partij.

Geheel onverwacht overleed Das, den 16en Juni, aan een hartverlamming. Het stoffelijk overschot werd overgebracht van Darjeeling naar Calcutta, waar de crematie plaats vond, na openlijke sympathie betoogen, waaraan wel 50.000 menschen deelnamen.

Das laat geen groote werken van zijn hand achter, zooals deze door andere leiders van invloedrijke stroomingen meestal als standaardwerk voor hun leer opgevoerd zijn en als grondwet nagelaten werden. Eerst advokaat van naam, met een veelbelovende toekomst als zoodanig, gaf hij die loopbaan prijs om zich geheel te wijden aan de politiek. Hij wist, dat wat hij, de Indiër, voor zijn volk vroeg hem in menig opzicht tot slachtoffer van den hiertoe te aanvaarden strijd zou maken, maar hij besefte dat de eindelijke bevrijding van Indië niet zonder offers te krijgen zou zijn, hij gaf zich aan de groote zaak en voor de groote zaak. Zoodra hij zich, met deze roeping, in de politiek begaf, was hij aangewezen op een plaats onder de, tegenover het gouvernement staande, extremisten.

Hij predikte de vrijheid van Indië, de zelfstandigheid, gericht op het uiterste de onafhankelijkheid. Als eerste stap vroeg hij even groote zelfstandigheid als de Dominionen bezitten. In dien tijd had Gandhi, met zijn non-

VERLOFGANGERS

wanneer U zich in Den Haag vestigt vraagt dan eens prijsopgaaf voor **ALLE** **Electrische Artikelen** aan bij:

K. C. CREMER Aert v. d. Goesstraat 10 Den Haag
Telefoon 54325

Het beste adres voor prima kwaliteit
HEEREN- en DAMES-SCHOEISEL
NAAR MAAT tegen zeer voordeelige prijzen is
JOHAN HEUTS - 's-GRAVENHAGE
: GROOT HERTOGINNELAAN 260 :
Concurrereert met de beste huizen uit het Buitenland
TEVENS PRIMA REPARATIE-INRICHTING

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN

doet verstandige dingen.
Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie, kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.
Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukkerwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.
Ook zijn reclamédrukkerwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat *slecht reclamédrukkerwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.
Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag:

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

ZUID-HOLLANDSCHE BRANDSTOFFENHANDEL
Firma J. KUIJER
— Levering —
van uitsluitend prima
— Brandstoffen —
Regentesselaan 276 Den Haag
Telefoon 35659

M. STEINS - DEN HAAG
Korte Houtstraat 14^a
VERTROUWD ADRES VOOR VAKKUNDIGE
SCHOEN-REPARATIËN
in uitsluitend betere afwerking, zoowel genaaid als gepend
Eerste klasse Maatwerk.

S. G. J. de GROOT
LEDERWAREN EN REISARTIKELLEN
HOORDEINDE 11, LEIDEN
TEL. INTERC. 706
In tijne Lederwaren en Reisartikelen
Atelier voor alle voorkomende reparatie

VOETLIJDERS

Onze SPECIALE modellen
SCHOEISEL
voor zeer gevoelige en
afwijkende voeten

en onze speciale sortering
VOETHULPMIDDELEN
kunnen ook **U** helpen

D. HESS & Z.
Heerenstraat 12 B, Den Haag

Vraagt gratis Brochure.

UTRECHT.

Stichtsch Bouw- en Woningbureau

Stationsplein - ZEIST - Telefoon 31

Ontwerpen en Uitvoeren van plannen voor
Landhuizen en Villa's, enz. enz.

Aankoop, Verkoop en Verhuuren van vaste goederen en
gemeubileerde percelen.

Directeur: P. A. EBELING, Architect

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren.
Doch het publiek moet weten dat gij
die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.

GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW

Reclamecampagne.

F. A. DE VRIES

Drogist

Verplegingsartikelen

Kerkstraat 98 Telefoon 157
HILVERSUM

HERMAN MIDDENDORP

HET ZWARTE VENSTER

MET BANDVERSIERING VAN JOH. L. TER VEER.

Ingenaaid f 3.25, gebonden f 4.50.

..... Middendorp heeft den waren toon getroffen. Nergens hindert ons een valsch geluid. Hij is noch sentimenteel, noch stoort ons een te realistische uitweiding of noodeloze mooi-schrijverij."

Frits Lapidoth in *De Nieuwe Courant*.

..... Hoe dan ook, dit boek van Herman Middendorp is moeilijk te vergelijken met de hedendaagsche literaire verschijningen. Het is geen psychologische roman, gelukkig niet, en het is, wat zuiverheid van geest betreft, bijna niet aan te nemen als een schepping van dezen tijd."

Johan Koning in *De Indische Courant*.

Jitgave v. d. N.V. „ADI POESTAKA", Den Haag

BIJ VESTIGING

te 's-GRAVENHAGE uit Oost- en West-Indië, is
het vertrouwdste adres voor RUND-, KALFS- en
VARKENSVLEESCH bij

G. J. VAN 'T RIET

KRAMENBURGWEG 91, TELEF. 50854

coöperation-tactiek, een succes, dat de aandacht van de wereld trok. Maar Das had van dit stelsel van lijdelijk verzet niet de groote verwachtingen, die Gandhi en zijn volgelingen er van koesterden. Hij meende, dat de vermeerstering van plaatsen in de regeeringslichamen, met directen- en indirecten invloed op de regeeringsdaden, spoediger tot resultaat kon leiden, ook zou hierdoor de bekwaamheid van den Indiër om een deel van de uitvoering en de verantwoordelijkheid te aanvaarden gedemonstreerd worden. Het middel van het lijdelijk verzet kon hier en daar, nu en dan zijn waarde behouden, maar het moest slechts als een mogelijk onderdeel der actie, als een wellicht daarbij toe te passen hulpmiddel overwogen worden. Daar Gandhi dit inzicht niet deelen kon, ja het aanvankelijk stellig verwierp, kwam Das voor een groote moeilijkheid te staan. Hij heeft den moed zijner overtuiging in volle verantwoordelijkheid laten wegen. Hij liet Gandhi los, en stond zoo tegenover het gouvernement, tegenover Gandhi, en kort nadien ook nog tegen die extremisten, welke, zonder wezenlijk systeem, in afbreken, altijd maar afbreken en afkeuren, voldoening zoeken voor hun leeg geschetter.

Das en de zijnen hebben hard gewerkt. Het is hem al spoedig gelukt in de regeering van land, provincie, gemeente een aantal vertegenwoordigers te krijgen, die, onder zijn algemeene leiding, meermalen een tegenwicht hebben gevormd voor een reactie, welke anders niet onwaarschijnlijk de evolutie zou hebben vertraagd. Gandhi heeft zich tot het inzicht van Das laten bekeeren, zoodat hij hem de hoofdleiding overliet. De wilde extremisten, met BoBisjewisjische neigingen, kregen niet veel invloed, omdat wie eenigen praktischen zin had bij de Swaraj-partij, onder leiding van Das, meer houvast voor een bepaald ideaal vond.

Veel, in feiten uit te drukken, positief-resultaat kon Das niet boeken in den korten tijd van zijn leiderschap. Vooreerst bewegen de Britsche regeeringsplannen voor Indië zich ook in de richting van evolutie naar meer zelfstandigheid en wist de onder-koning lord Reading de overtuiging te vestigen, dat het hem wel degelijk ernst is met dit hervormingsvoornemen, maar dat hij van overhaasting geen heil verwacht. Dan mocht het Das niet lukken de eenheid tusschen Hindoes en Mohamedaan tot stand te brengen. De schijn van verzoening is verdwenen bij een werkelijkheid van bloedige ontmoetingen.

Das was een persoonlijkheid, die ver uitstak boven zijn omgeving. Dit wordt, nu hij zijn onverwacht heen gaan, nog sterker gevoeld dan tijdens zijn leven.

De regeering, de oppositie, Gandhi en zijn aanhangers, de extremisten, Hindoes en Mohamedanen, allen hielden bewust of onbewust rekening met hetgeen van dezen knappen kop, van dezen vurigen patriot uitging. Men wist in den laatsten tijd te vertellen, dat Das overhelde tot de overtuiging, dat er in de bedoeling der Britsche regeering voor Indië meer goeds zit, dan de Indiërs wel hebben begrepen. Is dit waar, dan is 't te meer te betreuren, dat deze invloedrijke leider is heengegaan, van wiens eerlijk karakter dan immers prediking van verdraagzaamheid en vrede te verwachten ware geweest.

Een opvolger voor hem is er niet, al treedt Gandhi nu ook weer meer naar den voorgrond.

't Is alsof de Britsch-Indiërs zijn figuur willen vasthouden door een monument, nu zij de behoefte voelen aan een man, dien zij zich bewust zijn niet te hebben, terwijl geen bijbel of leer als wegwijzer ter raadpleging beschikbaar is.

De strijd tegen de lepra in de Philippijnen.

Generaal Wood, gouverneur-generaal van de Philippijnen, heeft zich tot het Amerikaanse volk gericht met den oproep om een fonds van 1 miljoen dollars te stichten ter bestrijding van de lepra in den Philippijnschen Archipel. In verband hiermede heeft hij ook de pers gelegenheid gegeven om een interview te publiceren, hieraan is het volgende ontleend.

Er is tegenwoordig een beweging gaande om den strijd tegen de lepra aan te binden. In Engeland heeft een anti-lepra-vereeniging de zaak flink aangepakt voor Indië en andere deelen van het Rijk.

In de Philippijnen zijn wel 12.000 lijdens, van dezen zijn 5600 afgezonderd en in behandeling op 't eiland Culion, dat de grootste kolonie van melaatschen in de wereld is. Sedert 20 jaren in de behandeling daar goed geregeld, in de laatste 3 jaren wordt een genezingsmethode toegepast. Specialisten roemen hetgeen daar volbracht wordt. Maar de beschikbare fondsen veroorloven toch niet alles te doen wat men zou willen bereiken. Dat is te betreuren.

75 pCt. der in behandeling genomen gevallen wijzen op vooruitgang. Reeds zijn 196 patiënten als volkomen

VERKOOPHUIS

Groot Hertoginnelaan 101

SPECIAAL VOOR INDISCHE FAMILIES
INGERICHT

Bestaat ruim 25 jaar

DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

Het beste adres

voor de levering van Koloniale Waren
en Comestibles is

P. VROLIJK, Haagschestr.

Scheveningen - Telefoon 52159

THUISBEZORGING ZONDER PRIJSVERHOOGING

genezen in de maatschappij kunnen terugkeeren. tot nu toe slechts beschouwd als een oord van schuw, is nu voor vele beklagenswaardige wezen land van hoop geworden.

De gouverneur-generaal heeft groote verwachtingen van de nu toegepaste geneesmethode, maar om de verwezenlijken is meer geld noodig dan de regeering der Philippijnen beschikbaar kan stellen. Van zijn vrang om steun. 't Gaat niet slechts om het aangetasten, maar om het welzijn van allen, die de kwaal bedreigd kunnen zijn en van allen, die in bij de lepra-verwoestingen betrokken zijn.

Het geld zal worden besteed voor den bouw nieuwe woningen, nieuwe wegen naar te ontginnen reinen, om meer afgezonderde groepen te maken, meerdering van geschikt personeel, vergrooting van laboratorium van onderzoek, verruiming van het pitaal, dit alles is noodig om gunstige resultaten kunnen bereiken.

Koestert generaal Wood de verwachting de lepra heel in de Philippijnen te kunnen uitroeien, de zoekingen en resultaten zullen hun betekenis hebben voor de bestrijding der ziekte in de andere len van de wereld.

Het mag inderdaad een verblijdend verschijnsel ten, dat de strijd tegen deze plaag niet alleen in schillende landen te gelijk flinker wordt aangepakt tot voor kort 't geval was, maar dat men ook in dan één land, en h. o. rekent Nederlandsch-Indië lukkig mee, op gunstige resultaten meent te wijzen.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

Ontvangen voor PA VAN DER STEUR

door L. A. v. D. BERG	Transport
H. 1.-	door Mevr. v. BLIJENBURGH
S. d. J. 1.-	Ph. H. de R. 1.-
N. N. 2.-	Mevr. W. de R. 5.-
R. M. 25.-	E. H. 0.25
v. d. P. 1.-	Mevr. G. v. d. B. 1.-
" 0.50	Mej. M. D. 1.-
" 0.60	W. J. G. 1.-
de G. 1.-	Mevr. B. 1.-
J. E. F. D. 2.50	" J. T. 5.-
N. N. 1.-	" H. R. 1.-
V. B. 2.50	Fr. B. 3.-
De v. V. 1.-	Jkv. J. M. 1.-
De S. 0.60	Mevr. C. P. 2.50
S. Mej. 0.60	" C. K. 1.20
D. 0.60	" L. S. 1.-
A. 2.50	H. H. 0.60
Mej. B. 2.50	Mej. J. M. 2.-
Br. 0.50	A. v. O. 1.-
fr. B. 10.-	S. C. 0.60
Mej. K. 1.-	Mevr. L. H. 2.50
H. 1.-	" C. W. 1.-
Mevr. W. 1.-	" H. v. N. 2.50
Mej. O. 1.-	" G. G. 2.50
Vila B. 1.85	" W. 0.60
Pens. Ch. 2.40	Dames M. 2.50
N. N. 2.-	Mevr. P. S. 1.-
Mevr. V. S. 1.-	Dames v. d. S. 0.60
Totaal	Mej. J. A. M. 0.60
f 67.65	Mevr. L. K. 2.-
door J. C. BAARS	" M. v. B. 5.-
R. 1.-	Totaal
Kr. 1.-	door Mej.-Mr. H. P. DIJK
L. 3.50	Dames M. 1.-
M. 1.-	Fam. O. 2.50
Mevr. W. 2.50	" v. U. 1.-
v. S. Gr. 1.-	Pastoor U. 1.-
Mevr. Br. 1.-	Mej. B. 0.60
" L. v. K. 1.-	N. N. 0.60
Mej. v. d. B. 1.-	Dames W. en B. 2.20
Kapt. N. N. 10.-	Maj. K. C. S. 6.50
H. 1.-	S. C. S. 11.20
B. 1.-	Mej. de G. 1.-
Postw. N. N. 5.-	N. N. 1.20
Firma J. 3.-	" Ons Huis" 2.50
Totaal	Fam. D. 2.70
f 33.-	Totaal
door B. v. WARNEL	Fam. D. te Am. 1.50
J. T. E. 1.-	" E. A. 1.20
B. 1.-	Mevr. W. " Am. 1.20
J. v. P. 1.-	" L. H. 3.-
N. N. 3.20	Mej. H. S. K. H. 1.-
W. 1.-	" A. Z. " 1.-
de G. 1.-	M. v. D. te R. 2.50
v. d. B. 5.-	Mej. v. H. " At. 10.-
v. d. B. 2.50	N. Br. " U. 0.60
Mej. M. 1.-	J. C. v. L. te s'-G. 2.40
v. W. 1.-	L. W. te A. 5.-
Totaal	N. N. " 1.-
f 16.70	C. J. " O. 0.60
	J. H. " H. t. H. 2.-
	A. H. " A. 0.60
	Totaal
	door Mevr. HUBER
	(geen specificatie)
	nog ontvangen
	Totaal
	f 117.35

Er zijn nog enkele kleine bedragen ingekomen, waarvan verantwoording volgt.

De Secretaris-Penningmeester
J. C. BAARS

Willem v. d. Waai

HEERENKAPPER — v/h Chef van de Firma JUSTMAN
IEPLAAN, hoek Populierstraat No. 2 — Telefoon

GEVESIGD SEDERT 1916

VOLGENS DE MEEST MODERNE EISCHEN INGERICHT

Heeren Kapsalon

Groote Collectie PARFUMERIËN en TOILETARTIKELN
tegen zeer concurrerende prijzen

A. HENRY - HORLOGERIE
DEN HAAG   **UTRECHT**
 Fred. Hendriklaan 248   Twijnstraat 34
EXPORT NAAR OOST- EN WEST-INDIË

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

BERICHT.

Ter kennisneming van onze leden en verdere belangstellenden zij medegedeeld, dat de Hoofdvertegenwoordiger onzer Vereeniging, de heer Mr. K. Fauser (Soemep (Madoera), van daar is overgeplaatst naar Saran, Sumatra's Oostkust, ten Zuiden van Medan.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:
 M. Coenen, Westeinde 75 te Wormer; R. J. Hensel, Pleinplein C 108 te Hoogezand; W. E. Hermans, Rozenstraat 30 te Leiden; H. P. Kok, Beukelsdijk te Rotterdam; W. H. Velders, Laan van Eik en 87 en G. M. Verschoor, Dibbetzstraat 42, beide te 's-Gravenhage, allen als controleur 2e klasse bij Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;
 A. P. Linssen, Van Ostadestraat 428 te 's-Gravenhage, als controleur 3e categorie bij gemelden dienst.

ADRESVERANDERINGEN WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. Ch. de la Fry Ellis, Lid v. h. Hof van Justitie Curaçao, van Villa „Klein Lindenhof“, Driebergen, Utrecht, terug naar Curaçao.
 B. R. Prince, Onderwijzeres Curaçao, van: 's-Gravenhage, Daguerrestraat 79, naar: Suezkade 117.
 G. L. Sijningh, Procureur-Generaal Hof van Justitie Paramaribo, van: Paramaribo 60 naar: Heerenweg 57, Haarlem.
 M. Koenen, Hoofdagent van Politie te Curaçao, van: Regonistr. 180, 's-Gravenhage, terug naar Curaçao.
 A. J. H. Bergmann, Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst in Curaçao, van: Curaçao naar: Regentesseplein 14, 's-Gravenhage.
 Wed. N. R. Meerdink-Rodrigues Pereira, van: Curaçao naar: Bentinckstraat 25, 's-Gravenhage.
 S. Polak, District-Genesheer, van: Suriname naar: Mingerbeekstraat 18huis, Amsterdam.
 E. Sniphout, Topograaf in Suriname, van: Molenweg 322, Laren, naar: Regulierbreestraat 42 I, Amsterdam.
 F. van Amson, Districts-Genesheer in Suriname, van: Suriname naar: Laan van Meerdervoort 345, Den Haag.
 J. Booms, Leeraar Teekenen Paramaribo, van: Suriname naar: Groene Gerritsweg 4, Laren (N.-H.).
 H. Sprockel, Onderwijzer in Curaçao, van: Curaçao naar: Goirkestraat 163, Tilburg.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

W. Loom, Loods der eerste klasse te Emmahaven, Vlisbergen, p. a. Beumer Verkuil, Onakkelaarstraat 159, Haarlem, Onderwijzer in gymnastiek en schermsport a. d. opleidingschool voor personeel Alg. Politie, Den Haag, Bonistraat 5.
 van den Bussche, Thesaurier-Generaal b. h. Dep. v. Financiën, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 68.
 Westra, Assistent-resident in Krawang, Den Haag, de Schuijststraat 338.
 L. Visser, Leeraar b. d. Koning Willem III-school te Weltevreden, Koog a. d. Zaan, p. a. Visser te Koog a. d. Zaan.
 A. van Duijvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur b. d. Waterstaat en 's-Lands Burgerlijke Openbare Werken, Den Haag, Obrechtstraat 448.
 van Schooneveldt, Tijd. wd. leeraar der K. W. S. te Weltevreden, Rotterdam, Bergweg 219.
 M. Guldenaar, Adjunct-Inspecteur b. d. Posterijen en Telegraphie, Den Haag, Hotel Pomona K. 63.
 S. W. Visser, Wetenschappelijk medewerker b. h. van Magnetisch en Meteorologisch Observatorium, Delft.
 W. L. Habraken, Ing. 2e kl. Staatsspoor, Vlaardingen, Binnensingel 37.
 J. Jungnitz, Adjunct-registrator Staatsspoor, Magdeburg a. Elbe, Elsasserstr. 17, gedurende de maanden Juli en Augustus.
 J. Burck, Directeur der Opiumfabriek, Den Haag, Altonstraat 207.
 M. Kok, Technisch Ambtenaar 2e kl. P. T. T. dienst, Den Haag, Koningstraat 501.
 van Charidorp, Onder-commissaris van politie, Amsterdam, Hoogeweg 44, 1e etage.
 Macquëbord, Controleur 1e kl. b. d. P. T. T. dienst,

Het beste adres voor Uw Wijnen, Limonades en Bieren is
TH. STUTEN JR.
OLIJFSTRAAT 49 — DEN HAAG
 Proeft onze heerlijke troebele Sinaasappellimonade
 f1.35 per Liter, 15 ct. per maatje.
 Vermouth Mariniit . . . . . f 1.35 per Liter
 St. Julien . . . . . f 1.25 „ flesch
 Bordeaux . . . . . f 10.90 „ „
 Diverse Bieren . . . . . f 0.12 „ „
BEZORGING ZONDER PRIJSVERHOOGING

Dordrecht, p. a. den heer Dronkert, Reeweg 185 A rood.
 A. Mühlenfeld, Assistent-resident van Loemadjang, Den Haag, Schuijststraat 206.
 W. R. Lancelot, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat, Bosch en Duin, Biltsheweg 7.
 F. C. H. Meerdink, Ingenieur b. d. Waterstaat, Wineschoten, p. a. Mevr. Hofstede, Paul Krugerstraat 2.
 J. T. A. van Voorthuysen, Commies b. h. Dep. v. Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, p. a. W. A. Winter, Beukstraat 16.
 E. H. P. Gijbers, Commies b. h. Dep. van Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, Hotel Centraal, L. Poten.
 P. L. Heyneman, Gedipl. technisch ambtenaar 1e kl. b. d. Opiumfabriek, Den Haag, Galileistraat 191.
 W. Luyke, Hoofdcommies b. d. Controle en statistiek, Den Haag, Molenstraat 2A.
 F. W. van Vliet, Leeraar Prinses Julianaschool, Djokjakarta, Laren (N.-H.), voorloopig, Nieuweweg 394.
 A. O. Frohwein, Gezaghebber b. h. Binnenlandsch bestuur, Delft, Oude Delft No. 13.
 H. Dijkers, Hoofdopzichter (burg. ambtenaar) der genie, Rotterdam, Vierambachtstraat 76.
 W. Ch. Hardeman, Assistent-resident van Bandoeng, 's-Gravenhage, p. a. Scheurleer en Zoonen.
 J. Kerekes, Bouwkundig Hoofdopzichter bij den dienst v. d. Mijnbouw, Arad (Romania), Poste restante.
 D. Latupapua, 1e commissie b. h. Residentiekantoor te Den Pasar, Den Haag, p/a. H. Havinga, Van Imhoffstraat No. 1.
 Mevr. F. M. Correlje, Technisch Ambtenaar 1e kl. b. d. P. T. T., Rotterdam, Vierambachtstraat 44a.
 P. F. J. Karthaus, Assistent-Resident ter beschikking van den Directeur v. Binnenl. Bestuur, Heerlen, Valkenburgweg 31f.
 E. de Kruyff, Hoofd der Afdeeling Handel v/h. Departement van Landb., Nijverh. en Handel, Utrecht, Koningslaan 22.
 L. A. A. Lang, Gediplomeerd Techn. Ambtenaar 1e kl. P. T. T., Den Haag, Columbusstraat 13.
 A. Luytjes, Houtvester b/h. Boschwezen, Breda, Ginnekenweg 125.
 J. L. G. Herrebrugh, Beheerder 2e kl. van 's-Lands Pandhuis te Wanasaba, 's-Gravenhage, Barentsstraat 24.
 F. J. Koens, Leeraar a/d. Prinses Julianaschool te Djokjakarta, 's-Gravenhage, Laan v. N.-O. Indië 139.
 F. Th. M. Hamers, Stationscommies b/. Staatsspoor- n tramwegen, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 415.
 W. H. G. Struyk, Opzichter van Weg en Werken b/d. Staatstramwegen, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 190, huis.

Mutaties van 15 tot 22 Juli.

Nieuwe Leden:
 Mevr. A. Schönhuth, Haarlem, Tempelierstraat 10. f 5.
 W. G. v. Klaveren, Rotterdam, Beukelsdijk 80a. f 5.
Herplaatsing wegens misstelling:
 Mevr. Wed. A. C. v. d. Poll-Welsink, p/a. Geneesk. Gesticht W. A. Hoeve, den Dolder.
Adresveranderingen:
 Dr. W. G. Boorsma, oud-Directeur M. L. S. Buitenzorg, Oegstgeest, Warmonderweg, van: 22 naar: 42.
 Mevr. Wed. Mr. A. Helrich, van: Breda, Baronielaan 35, naar: Voorburg, Rusthoflaan 2. f 2.50.
 Mej. J. L. E. Waller, van: Amsterdam, Sarphatiepark 76huis, naar: Den Haag, Frankenslag 117. f 5.—
 Dr. A. Bergman, Directeur Openbare Gezondheidsdienst, van: Curaçao naar: Den Haag, Regentesseplein 14. f 5.—
 W. M. Guldenaar, Adj.-Inspecteur P.T.T., van: Semarang naar: Den Haag, Hotel Pomona. f 5.
 P. Westra, Ass.-Resident, van: Poerwakarta naar: Den Haag, 2de Schuijststraat 338. f 5.
 J. A. van Delden, Den Haag, van: de Carpentierstraat 79 naar: Alexander Gogelweg 28.
 Dr. D. de Visser Smits, Leeraar H.B.S., van: Korte Nieuwstraat 35, Utrecht naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
 C. A. H. Taminiau, Hoofdonderwijzer, van: Den Haag, Prins Hendrikstraat 44, naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
 Dr. J. Harkink, Officier van Gezondheid, van: Den Haag naar: Bandoeng, D. v. O.
 G. J. Boenink, onderwijzer 2de kl., van: Bindjei naar: Muntok.
 H. van den Bos, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Amsterdam, 2de Helmerstraat 72, naar: Den Haag, Pieter Bothstraat 45. f 5.

BEKENDMAKING
Magazijn „DAHEEMA”
 heeft ontvangen de laatste nouveauté's in Wollen Dames Mantels met bontrand elders f29.75 alleen bij ons koopt U deze voor f18.75. Wollen Dames Mantels in diverse kleuren elders f17.75 bij ons voor den spotprijs van f9.75. Mantels van f24.75 voor f14.75. Zijden Japonnen elders f25.— wij bieden U deze aan voor f14.—. Zijden Casaque geborduurd elders f12.—, ter kennismaking met onze goedkoope prijzen slechts f9.50. Verder een uitgebreide sortering in Dameslinteriën, Kousen, Sokken en Handschoenen. Heeren mode-Artikelen. Wij zijn spotgoedkoop, ziet en oordeelt.
95A W. DE WITHSTRAAT 95A, hoek v. Diemenstr.
HALTE LIJN 5 DEN HAAG TELEFOON 35913

Fa v. ASMA VAN DONGEN
 Lood-, Zink- en Sanitaire Werken
Toonkamer
 Edisonstr. 142 Tel. 33315
 DEN HAAG

P. VERSCHRAGEN
KLEERMAKER
 1ste Klasse Coupe en Afwerking
Uitsluitend ENGELSCHES STOFFEN
 LEVERT TEVENS
 ALLE VOORKOMENDE UNIFORMEN
 Thomsonlaan 209 - DEN HAAG - Tel. 30343

Bezoekt
Central-Pavillon
 en
Cabaret Central Diele
SCHEVENINGEN

A. L. KLAASSEN
 Dames en Heeren Kleermaker
 THOMSONLAAN 9 DEN HAAG TEL. 35234
 Speciaal
Engelsche Stoffen

F. BARTELS,
 Schenkweg 90 Den Haag.
DAMESKLEERMAKER EN BONTWERKER.
 ONTVANGEN de nieuwste modellen
JAPONNEN, BLOUSES etc.

G. J. R. VAN DER GAAG & Zoon
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ.,
 UIT DE PLATEELBAKKERIJ
 „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
 Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
 Suezkade 122b DEN HAAG Tel. 33472
 ....DE FIJNSTE....
JAVA-THEE
 PER POND f1.85

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 12593 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

BRIEVENBUS - . . . . PRULLEMAND
 Dit is vaak de weg, die uw reclame-
 drukwerk aflegt, terwijl het moet zijn:
BRIEVENBUS- . . . . HUISKAMER
. . . . OF KANTOOR
 Tegenwoordig vindt men zóóveel druk-
 werk in de bus, dat het aankijken niet
 waard is, dat telkens het heele zaakje
 dadelijk weggegooid wordt. Uw druk-
 kosten, bezorgloon of porto, alles is dan
 óók weggegooid!
 Waarom dan geen reclamedrukwerk rond-
 gezonden, dat door zijn aantrekkelijkheid
 opvalt, gelezen en vooral: bewaard wordt?
 Zulk drukwerk krijgt U niet van knoei-
 drukkerijtjes en evenmin van Multiplica-
 tors, doch wel van de
N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 NOBELSTRAAT 20 * DEN HAAG

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

G. NINABER VAN EIJBEN :: 'S-GRAVENHAGE
 FREDERIK HENDRIKLAAN 101
 KRISTAL, GLAS, PORSELEIN, AARDEWERK, STAALWAREN
 (RICH. ABR. HERDER) SILVER PLATE EN NIKKEL ARTIKELEN,
 THEEBLADEN, PYREX (VUURVAST GLAS), LUXE GEBRUIKSARTIKELEN
 VERZENDING NAAR OOST EN WEST ONDER GARANTIE VAN GAVE OVERKOMST

Vereeniging „OOST en WEST”
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.
STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MELJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indië bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetreft willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 1.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Oost- en West-Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ; Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (Thans in revisie). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zóómede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I. (Op nieuw herzien). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

<p>Serie I.</p> <p>No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel. " 2. Indische toestanden gezien door een inlander. " 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland. " 4. Sarikat-Islam. " 5. De Sulkernijverheid in Nederlandsch-Indië. " 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java. " 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten. " 8. De Europeesche vrouw in Indië. " 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging. " 10. Over de Kolonie Suriname.</p>	<p>Serie II.</p> <p>No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië. " 2. Het Javansch tooneel. " 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië. " 4. De theecultuur op Java. " 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. " 6. Een doode taal in Indië. " 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java. " 8. De rijksteelt in Nederlandsch-Indië. " 9. De Javanen gelijk hij schijnt en is. " 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.</p>
<p>Serie III.</p> <p>No. 5. Nederlanders in Indië. " 6. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen. " 7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië. " 8. De Slavernij in Oost-Indië.</p>	

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
 Uitvoering dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Zeebaboe's en Jongeren beschikbaar.
 Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
 Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden van Boetselaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 502